

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет іноземних мов
Кафедра англійської мови

**АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ POVERTY В СУЧАСНОМУ
АНГЛОМОВНОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ**

Дипломна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:
студентка 6 курсу, групи 611
спеціальності 035 Філологія
Мосяк Ірина Степанівна
Керівник: канд. філол. наук, доцент
Гнатковська О. М.
Рецензент: канд. філол. наук, доцент
_____ Павлович Т. І.

До захисту допущено:
Протокол засідання кафедри № ____
від «__» _____ 2022 р.
зав. кафедри _____ проф. Єсипенко Н. Г.

Чернівці – 2022

ABSTRACT

The master's thesis focuses on the study of the actualization of the concept POVERTY in modern English mass media discourse.

The relevance of the work is due to its orientation on establishing the features of the actualization of the concept POVERTY. The study allows to systematize the structure of the concept, its representation by language units in modern English mass media discourse. The research within the framework of the mass media discourse determines the characteristic features of the concept POVERTY.

The study aims at the identification the features of the actualization of the concept POVERTY in modern English mass media discourse based on the articles of the British news corporation BBC News. Achieving the set aim involves such **tasks**:

- the disclosure of the theoretical and methodological basis for the study of concepts;
- focus on the three-dimensional model of the concept, consisting of conceptual, figurative, value components;
- implementation of the analysis of the conceptual component on the basis of etymological, definitional, component analyses and the construction of a nominative field of the concept based on the synonymic rows;
- description of the figurative and value component of the concept, using the analysis of conceptual metaphors.

The object of the study encompasses linguistic units verbalizing concept POVERTY in modern English mass media discourse.

The subject of the study embraces conceptual, figurative, value components of the concept POVERTY actualization in the mass media discourse.

The research material has been selected from etymological dictionaries, explanatory dictionaries and thesaurus dictionaries. 139 articles of the British News Corporation BBC News 2021 constitute the basis of the study. The data sample comprises 445 lexical units from the articles of BBC News that verbalize the concept of POVERTY in modern English mass media discourse.

Research methods. The work manifests a methodological approach based on linguo-cognitive and linguo-cultural foundations for the study of concepts: *general scientific research methods*, in particular analysis, synthesis, induction; *method of etymological analysis* (study of etymon, internal form of the word); *method of dictionary definitions* (disclosure of the meaning of the key lexeme of the concept); *method of componential analysis* (exploration of the seme structure of the meaning of the key lexeme of the concept); *method of quantitative calculations* (determining the frequency of language units use); *field modeling method* (setting the core and periphery of the nominative field of the concept); *conceptual metaphors analysis* (clarification of the figurative and value component of the concept).

The scientific novelty of the work lies in the fact that it has first revealed the three-dimensional model of the structure of the concept POVERTY, the specificity of the concept POVERTY verbalization in modern English mass media discourse.

The practical significance of the results is due to the fact that the obtained data can be used in the study of courses on general linguistics (chapters “Language and thinking”, “Meaning”, “Semantic structure of the word”, “Metaphors”, “Internal form of the word. Etymological meaning”), lexicology (chapters “Synonyms in English”, “Etymology of the English Vocabulary”), stylistics (chapter “Stylistic semasiology”), discourse studies (Mass media discourse).

The structural parts of the master’s thesis are: Introduction, three chapters, General conclusions, References and Appendixes. **The references** include 51 scientific works and 12 lexicographic sources. **The appendices** contain tables (3) and figures (5) in the form of diagrams based on which quantitative analysis has been carried out. **The total volume** of scientific work is 101 pages, the volume of the main text – 86 pages.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ ТА ЙОГО АКТУАЛІЗАЦІЇ У МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ	10
1.0 Вступні зауваження.....	10
1.1 Концепт як основне поняття когнітивної лінгвістики.....	10
1.2 Класифікація концептів	16
1.3 Визначення структури концепту	20
1.4 Засоби актуалізації концептів	25
1.5 Методи дослідження концепту POVERTY	28
1.6 Загальні характеристики мас-медійного дискурсу	31
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2 ПОНЯТТЄВА СКЛАДОВА КОНЦЕПТУ POVERTY В АНГЛОМОВНИХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛАХ ТА МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ	36
2.0 Вступні зауваження.....	36
2.1 Етимологічний аналіз слова-імені концепту POVERTY	36
2.2 Дефініційний аналіз номінативної лексеми концепту POVERTY.....	39
2.3 Компонентний аналіз слова-імені концепту POVERTY	45
2.4 Номінативне поле концепту POVERTY	49
Висновки до розділу 2	62
РОЗДІЛ 3 ОБРАЗНИЙ ТА ЦІННІСНИЙ СКЛАДНИКИ КОНЦЕПТУ POVERTY У МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ	64
3.0 Вступні зауваження.....	64
3.1 Образний та ціннісний складники концепту	64
3.2 Образний компонент концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі	66
3.3 Об'єктивація ціннісного аспекту концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі	78
Висновки до розділу 3	83
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	89
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Темою магістерської роботи є актуалізація концепту POVERTY в сучасному англомовному мас-медійному дискурсі.

Актуальність теми роботи зумовлена спрямованістю науковців у дослідженні особливостей актуалізації концептів мовними одиницями, які наповнюють їх зміст. Репрезентація концепту POVERTY в сучасному мас-медійному дискурсі BBC News дозволила встановити природу концепту, яка притаманна сприйняттю носію мови. Дослідження концепту в межах мас-медійного дискурсу дозволяє встановити характерні ознаки концепту POVERTY з нового ракурсу в картині світу.

Мета магістерської роботи полягає у виявленні особливостей актуалізації концепту POVERTY в сучасному англомовному мас-медійному дискурсі на основі статей британської корпорації новин BBC News. Досягнення мети наукової роботи здійснено шляхом розв'язання низки **завдань**:

- 1) розкрити теоретичне та методологічне підґрунтя задля дослідження концептів;
- 2) зосередити увагу на тривимірній моделі концепту, яка складається з поняттєвого, образного, ціннісного складових;
- 3) здійснити аналіз поняттєвого складника концепту за допомогою етимологічного, дефініційного, компонентного аналізів та побудови номінативного поля на основі синонімічних рядів концепту;
- 4) описати образну та ціннісну складові концепту залучивши аналіз концептуальних метафор.

Об'єктом дослідження є концепт POVERTY, актуалізований мовними одиницями в англомовному мас-медійному дискурсі BBC News.

Предметом дослідження є структура концепту POVERTY та його засоби вираження в мас-медійному дискурсі.

Матеріалом дослідження слугують 445 лексичних одиниць зі статей британської корпорації новин BBC News, які репрезентують концепт POVERTY.

Матеріал дібрано з 5 англomовних етимологічних словників (*Etymological and Pronouncing Dictionary of the English language by James Stormonth (EPDEL), Dictionary.com, Merriam-Webster, Online Etymology Dictionary, Farlex Dictionary*), 8 тлумачних словників (*Oxford Learner's Dictionary, Collins English Dictionary, Merriam-Webster Dictionary, Longman Dictionary of Contemporary English, Cambridge Dictionary, Macmillan Dictionary, Farlex Dictionary, Wordsmyth Dictionary Online*), 4 словників-тезаурисів (*Collins English Dictionary, Merriam-Webster Dictionary, Wordsmyth Dictionary Online, Thesaurus*). Основою дослідження стали 139 статей британської корпорації новин BBC News за 2021 рік.

Методи дослідження. У роботі фундаментом для дослідження слугувала структура концепту за В. І. Карасиком [12, 13, 14, 15]. У межах наукових методів використано фундаментальні засади: *дослідження концептів* за В. А. Масловою [22], Ю. С. Степановим [40], І. В. Кононою [18], А. М. Приходько [32]; *загальнонаукових методів дослідження*, зокрема аналізу, синтезу, індукції; *метод етимологічного аналізу* (дослідження етимону, внутрішньої форми слова); *метод словникових дефініцій* (розкриття значень ключової лексики концепту); *метод компонентного аналізу* (розкриття семної структури значень слова-імені концепту); *метод кількісних підрахунків* (для встановлення частотності вживання мовних одиниць); *метод польового моделювання* (встановлення ядра та периферії синонімічних рядів концепту); *метод концептуальних метафор* (з'ясування образного та ціннісного складника концепту).

Наукова новизна роботи полягає у розкритті специфіки вербалізації концепту POVERTY в сучасному англomовному мас-медійному дискурсі. Розроблено структуру поняттєвої, образної та ціннісної складових концепту POVERTY.

Теоретичне значення зумовлене внеском до теорії актуалізації та розкриття структури концепту POVERTY; розширено спектр знань щодо

змістового та мовного наповнення концепту POVERTY. Результати дослідження сприяють подальшому вивченню концептів у мас-медійному дискурсі.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у зможі їх використання у вивченні дисциплін із загального мовознавства (розділи «Мова і мислення», «Значення», «Семантична структура слова», «Метафора», «Внутрішня форма слова. Етимологічне значення»), лексикології (розділи «Синоніми в англійській мові», «Етимологія англійського вокабуляру»), стилістики (розділ «Стилістична семасіологія»), а також можуть бути корисні для дискурсології («Дискурс мас-медіа»). Наукова робота сприяє подальшому дослідженню концептів у мас-медійному дискурсі, застосовуючи методологічні засади, залучені в роботі.

Особистий внесок полягає у дослідженні актуалізації концепту POVERTY в сучасному англomовному мас-медійному дискурсі на основі статей британської корпорації BBC News застосовуючи тривимірну модель концепту, яка складається з поняттєвої, образної та ціннісної складових.

Апробація результатів магістерської роботи. Матеріали наукової праці висвітлено на студентській науковій конференції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича «Поняттєвий складник концепту POVERTY» [26]; опубліковано статтю «Поняттєвий складник концепту POVERTY в лексикографічних джерелах та мас-медійному дискурсі» у збірнику наукових праць «Магістерські студії» [25].

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел.

У **вступі** подано тему, об'єкт, предмет наукової праці; сформульовано мету та встановлено завдання дослідження; висвітлено актуальність та наукову новизну магістерської роботи; окреслено матеріали дослідження; розкрито методи дослідження; з'ясовано теоретичне та практичне значення дослідження, обґрунтовано особистий внесок наукової праці.

Перший розділ «Теоретичні основи дослідження концепту та його актуалізації у мас-медійному дискурсі» присвячений термінологічній та методологічній базі вивчення концептів. Розглянуто наукові підходи до вивчення концептів, їх класифікації, структуру. Розкрито особливості актуалізації концептів у дискурсі мас-медіа. У розділі подано основні методи дослідження концепту POVERTY в сучасному англomовному мас-медійному дискурсі.

Другий розділ «Поняттєва складова концепту POVERTY в лексикографічних джерелах та мас-медійному дискурсі» містить аналіз понятійних ознак концепту за допомогою методу етимологічного аналізу, методу словникових дефініцій, методу компонентного аналізу, методу польового моделювання, методу кількісних підрахунків. Встановлено основні семантичні та компонентні ознаки; сформовано номінативне поле, яке збагатило концепт когнітивними ознаками. Кількісний аналіз дозволив відстежити кількісне наповнення та частотність лексичних одиниць концепту POVERTY.

У **третьому розділі** «Образний та ціннісний складники концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі» здійснено аналіз концептуальних метафор та кількісних підрахунків. Опис концептуальних метафор охарактеризував образний та ціннісний складники концепту. Кількісний аналіз дозволив уточнити чисельність концептуальних метафор у концепті POVERTY.

У **висновках** подано узагальнення щодо теоретичних та практичних результатів проведеного дослідження.

У **додатках** зібрано таблиці (3): етимологічний аналіз слова-імені концепту POVERTY, словникові дефініції ключової лексеми *poverty*, кількісний розподіл когнітивних ознак концепту у лексикографічних джерелах; рисунки (5): діаграма частотності лексем-синонімів слова-імені концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі, номінативне поле концепту, метафорична об'єктивація образного складника концепту, діаграма частотності концептуальних метафор в

образному складнику концепту, діаграма оцінної конотації концептуальних метафор, які об'єктивують концепт.

Загальний обсяг наукової роботи становить 101 сторінка, обсяг основного тексту – 86 сторінок. У **списку використаних джерел** систематизовано 51 наукову працю та 12 лексикографічних джерел.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ ТА ЙОГО АКТУАЛІЗАЦІЇ У МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

1.0 Вступні зауваження

Розділ присвячено розгляду теоретичних основ дослідження концепту: розглянуто поняття «концепт», класифікації концептів, структуру концептів, актуалізацію концептів. Також приділено увагу мас-медійному дискурсу як сучасному виду дискурсу. Подано методи дослідження за якими здійснюватиметься аналіз концепту POVERTY.

1.1 Концепт як основне поняття когнітивної лінгвістики

Ще на початку 19 століття науковців цікавило питання взаємодії мислення людини з мовою. Саме когнітивна лінгвістика займається дослідженням знань, які потрапляють у свідомість людини та згодом репрезентуються у мові.

Когнітивна лінгвістика – це підхід до вивчення мови та мислення. Вона ставить на перше місце значення, концептуальні процеси та досвід, які перетинаються у мові та мисленні людини [49, с. 23].

Мова у когнітивній лінгвістиці виконує роль когнітивного механізму та когнітивного інструменту системи знаків, які перероблюють інформацію та інші дані, які надходять у свідомість людини [20, с. 429]. Окрім того, когнітивна лінгвістика має зв'язок з когнітивною психологією. Це пояснюється тим, що відбувається аналіз явищ, таких як вербальна пам'ять, внутрішній лексичний зміст, сприйняття та розуміння мови. У такий спосіб галузь лінгвістики займається дослідженням найскладнішої області, яка пов'язана з відтворенням світу і створенням всіх можливих засобів опису [20, с. 430].

На думку американського професора лінгвістики Л. Талмі, когнітивна лінгвістика ставить перед собою завдання аналізу концептуальної структури і мови [59, с. 253].

Вивчаючи поняття концепту, І. А. Стернін наголошує на формулюванні, при якому концепт – це насамперед центральне поняття когнітивної лінгвістики [30, с. 21].

Концепт – це базова теоретична одиниця когнітивної лінгвістики, а отже, фундаментальна одиниця ментальної репрезентації. Концепти відіграють центральне місце у когнітивній лінгвістиці. Це пов'язане з тим, що значення будь-якої мовної одиниці ототожнюється з концептом, яке воно передає. Вагомим фактом є також те, що у рамках когнітивної лінгвістики концепти утворюються не як окремо ізольовані одиниці, а ті, які сприймаються в контексті певних знань-передумов [46, с. 2].

Якщо розглядати поняття «концепт» відповідно до латинського “conceptus”, то можна виокремити такі визначення:

- 1) «збирати в одне ціле» [30, с. 21];
- 2) «презентувати, представляти» [30, с. 21];
- 3) «творити, формулювати» [30, с. 21];
- 4) «утворювати» [30, с. 21];
- 5) «брати початок від» [30, с. 21].

Всі ці визначення можна поєднати і подати таке визначення концепту як зібрана в одне ціле сукупність, яка представляє ментальну дійсність людини та утворює нові уявлення про навколишню дійсність [30, с. 21].

Вміння людини уподібнювати поняття з іншими, порівнювати або ототожнювати предмети пов'язане з діяльністю концептів. Концепти слугують для орієнтації людини у навколишній дійсності. Саме вони допомагають носіям мови розкривати суть та значення, встановлювати ставлення до предмета або ж сприймати інформацію ментально.

С. А. Аскольдов вважає, що концепт – це поняття, яке виконує мисленнєву функцію та служить функціоналом для безлічі предметів [2, с. 267].

А. М. Приходько наводить такі дефініційні моделі поняття «концепт»:

- 1) концепт – епістемічне утворення, яке знаходиться в інформаційних джерелах та нагромаджується у вигляді знань та досвіду людини [32, с. 13];
- 2) концепт – психо- ментальне утворення, яке ґрунтується на власне ментальних та психічних джерелах свідомості, пам'яті, мозку, картини світу, ментального лексикону [32, с. 14];
- 3) концепт – етно- культурне утворення, при якому культура відіграє важливу роль в соціумі та є точкою перетину між культурними та індивідуальними сенсами [32, с. 14];
- 4) концепт – прагма- регулятивне утворення, яке задає певний намір ментальним явищам в дискурсі. Наприклад, концепти мають здатність керувати комунікацією, встановлювати певні стереотипи у спілкуванні [32, с. 14];
- 5) концепт – аксіологічне утворення, має на меті довести духовну цінність, загальні уявленні добра і зла, кохання і ненависті і т. д. [32, с. 15].

Варто розуміти, що концепт може поєднувати в собі щонайменше дві вищезазначені дефініції. Таким чином, поєднуючи в собі декілька ознак, можемо стверджувати на багат шаровій структурі концепту [32, с. 15].

Ю. Є. Прохоров розглядає концепт як феномен згідно таким визначенням [33, с. 25-27]:

- 1) концепт – як лінгвокогнітивне явище;
- 2) концепт – як психолінгвістичне явище;
- 3) концепт – як лінгвокультурне явище;
- 4) концепт – як культурне явище;
- 5) концепт – як лінгвістичне явище.

Для В. А. Маслової, концепт – одиниця психічних та ментальних структур, які відтворюють досвід та знання людини. Тобто концепт містить у собі складові пам'яті людини, розумово ментальні елементи, картину світу в цілому, які доповнюють одне одного та відображаються індивідуально в психіці людини. Саме поняття «концепт» бере свій початок з філософії та перебуває на стадії переосмислення до цих пір [22, с. 31].

Існують три критерії щодо формулювання поняття «концепт», які базуються на загальному визначенні, при якому концепт – зміст того, що осягається розумом. Ю. С. Степанов є представником першого критерію – лінгвокультурного, згідно з яким концепт розглядається з культурологічної точки зору. Це означає, що концепти відображають культурну спадщину народу [39, с. 42].

Представники другого критерію по визначенню концепту, а саме Н. Д. Арутюнова, Т. В. Булигіна, А. Д. Шмельов та ін., ототожнюють концепт з когнітивною семантикою, яка полягає в тому, що різні речі та процеси сприймаються по-різному, а тому й кожній людині притаманні певні когнітивні здібності, за допомогою яких, вона може описати навколишню дійсність, яку сприймає по індивідуальному [22, с. 31].

При розгляді третього критерію тлумачення концепту, Д. С. Лихачов та Е. С. Кубрякова ставлять на перше місце досвід людини. Саме при зіткненні досвіду та семантики слова утворюються концепти, які є проміжним елементом між діями та словами [21, с. 29].

З точки зору Е. С. Кубрякової, концепт – одиниця пам'яті, яка містить в собі ментальну складову, вміст мозку та картину світу, які зберігаються та відтворюються в психіці людини [19, с. 90].

На думку В. Н. Телія, концепт – компонент людської думки, який зазвичай є ідеальним і притаманний як мовній, так і людській свідомості [42, с. 57].

В. І. Карасик подає такі формулювання концептів:

- Концепт – це ідея, яка містить у собі емоційні, асоціативні та абстрактні ознаки [15, с. 128];
- Концепт – поняття, яке кожен мислить та інтерпретує індивідуально [15, с. 128];
- Концепт – поняття, з точки зору науки, яке включає в себе об'єктивне значення [15, с. 128];
- Концепт – поняття, яке представлено в таких формах як образ, поняття та символ [15, с. 128];
- Концепт – поняття, вироблене впродовж життя, тобто відтворює досвід людини [15, с. 128].

Роблячи з цього висновок, В. І. Карасик визначає, що концепти – ментальні утворення, які відтворюють моменти з пам'яті та досвіду людини. Цієї ж думки дотримується І. А. Стернін, який стверджує, що концепти – це ментальні одиниці, які відіграють важливу функцію забезпечення процесу мислення.

Г. Г. Слишкін розглядає концепт як елемент свідомості, адже свідомість людини є зв'язковим елементом між культурою і мовою. Цей процес відбувається з переданням у свідомість культурно-спрямованої інформації, яка фільтрується та систематизується. В цьому випадку функція свідомості полягає у відборі мовних засобів, розкритті суті та значень для певної комунікативної ситуації. Таким чином, концепт – це одиниця, яка пов'язана з культурою та свідомістю [37, с. 9].

У своєму словнику когнітивних термінів Є. С. Кубрякова зазначає, що концепти виникають під час накопичення інформації щодо різних чинників як об'єктивних, так і уявних, а також можливих. Це дає підстави для того, що кожна особистість здатна думати, припускати та уявляти. Концепти допомагають накопичувати знання про світ і будувати концептуальну систему, яка базується на оцінці інформації, яка в свою чергу класифікується на різні класи та категорії [19, с. 90].

С. А. Аскольдов розуміє концепт як пізнавальний елемент, який виконує функцію заміщення. Функція заміщення полягає в здатності концептів постійно заміщати одне одного в процесі мислення. С. А. Аскольдов розглядає три напрями у визначенні концептів. Перший напрям полягає у суб'єктивній точці зору людини, яка виражається через пояснення існувань штучних явищ. Другий напрям визначає концепт як індивідуальний елемент, якому лише іноді властива універсальність. Таке явище має назву номіналізму. Третій напрям вивчає поняття концептуалізму, яке до сих пір є невизначеним [2, с. 269].

На думку А. М. Приходько термін «концепт» не є сталим, проте єдиним на позначення ментальних утворень. Можна помітити, що концепт часом вживають в одному синонімічному ряді з «символом», «стереотипом», «гештальтом» і т. д. Це означає, що концепту притаманний широкий ряд ознак і властивостей [32, с. 13].

Моніка Шварц дає таке визначення концепту – «елементарна ментально-організована одиниця, яка виконує функцію збереження знань про світ в абстрактній формі» [58, с. 55].

Досить часто науковці ототожнюють поняття концепту з епістемічним явищем, яке полягає у дослідженні міркувань та смислу. Тут буде доцільним розглянути визначення концепту як своєрідні кванти знання, якими людина керує в процесі мислення. Концепти є результатом колективного знання, здобути через досвід та емоційне переживання, об'єктивовані в матеріальних формах, які в процесі засвоєння людиною соціального та культурного досвіду поглинаються та стають наслідком свідомості індивіда [32, с. 13].

Якщо співвідносити концепт з ментальним утворенням, то це формування, яке побудоване на психічних резервах свідомості та пам'яті мозку, картини світу. Концепти відображають вміст колективної свідомості, яка відтворює предмети реального чи уявного світу і зберігається в пам'яті людей у вербальному вигляді. Також концепти розуміють як цілісний комплекс, який складається з певного

сенсу, а також пов'язані з цим сенсом прояв ментальності, волі та емоцій [32, с. 13].

Вище ми зазначали, що концепт – це формування, яке пов'язане з культурним осередком. Часто науковці зазначають, що сама ж культура – це сукупність концептів, в той час як концепт – це невід'ємний елемент культури у свідомості індивіда [32, с. 13].

Асоціація концепту з аксіологією пояснене вивченням цінностей, зв'язком між ними, як-от індивідуальне уявлення добра і зла, або правди і брехні [32, с. 15].

Отже, термін «концепт» є багатовимірним, центральним поняттям в сфері лінгвістичної науки. Знання людей, досвід, асоціації відтворюються у формі концептів. Досліджуючи теорії різних науковців, можна зробити висновок, що концепт – це оперативна одиниця мислення, яка представляє мовну картину світу та репрезентується мовними одиницями.

1.2 Класифікація концептів

Питання щодо класифікації концептів є першочерговим у дослідженнях науковців. За останні десятиліття науковці запропонували чимало класифікацій концептів.

Розглянемо класифікацію, яка належить В. І. Карасику. Він поділяє концепти на параметричні та непараметричні ментальні утворення. Параметричні концепти мають здатність бути зіставленими за характеристиками реальних об'єктів, наприклад, час, простір, кількість та ін. До непараметричних концептів відносять концепти, які виражають предметний зміст. Непараметричні концепти в свою чергу поділяють на регулятивні та нерегулятивні. До перших відносять концепти, в яких на першому місці ціннісна складова. Нерегулятивні концепти базуються на когнітивно-психологічних критеріях, сюди відносять схеми, сценарії, картинки тощо [12, с. 74].

М. В. Піменова розробила класифікацію концептів шляхом їх актуалізації, тобто спроможністю бути об'єктивованими в мові. Отже, вона поділяє їх на такі види:

1. Базові концепти. Саме ці концепти формують картину світу і є основою мови. Сюди відносять: 1) космічні концепти; 2) соціальні концепти; 3) психічні (або духовні) концепти [28, с. 129].

2. Концепти-дескриптори (описові), які характеризують базові концепти та поділяються на: 1) дименсіональні концепти, що стосуються вимірювань або розмірів (висота, вага та ін.); 2) квалітативні концепти, які виражають якість (тепло-холод); 3) квантитативні, які виражають кількість (достатньо, мало) [28, с. 129].

3. Концепти-релятиви, які розглядають у відношенні або пропорційно до чогось іншого. До них відносять: 1) концепти-оцінки (правильно-неправильно); 2) концепти-позиції (разом, поміж); 3) концепти-привативи (свій-чужий) [28, с. 129].

І. А. Стернін класифікує концепти згідно відображення дійсності, яку концепти фіксують. Тому він наводить наступну таксономію:

1. Концепти-уявлення. Ці концепти вербалізуються здебільшого лексичними одиницями певної семантики. Концепти-уявлення зазвичай є фіксованими та відображають найбільш яскраві зовнішні ознаки явищ [30, с. 82-84].
2. Схеми. Концепти, які характеризуються чітким просторово-контурним характером. Це свідчить про те, що схеми можна намалювати. Тобто схеми займають місце в етапі розвитку абстракції [30, с. 82-84].
3. Поняття. Цей вид концептів демонструє загальні ознаки явища чи предметів, а також наслідок впливу концептів та їх осмислення. Поняття зазвичай утворюється внаслідок концептів-уявлень або схем шляхом поступового відсторонення від випадкових ознак [30, с. 82-84].

4. Фрейм. Концепт – який є багатокomпонентним, об’ємним та містить стандартні базові знання про явище чи предмет [30, с. 82-84].
5. Сценарій (скрипт). Це систематичність декількох сцен в процесі або стандартних подій з ознакою руху та розвитку [30, с. 82-84].
6. Гештальт – представляє собою певний образ, який поєднує чуттєві та свідомі елементи. Гештальт містить динамічні та статичні складові певного предмета чи явища [30, с. 82-84].

А. М. Приходько класифікує концепти у відповідності бінарних опозицій. Параметричні концепти характерні певними кількісними чи якісними показниками; непараметричним концептам притаманні якості на рівні відчуттів, асоціацій [32, с. 47]. Універсальні концепти відповідно охоплюють загальні явища, факти; специфічні концепти характерні соціальним, професійним або будь-яким іншим співвідношенням до певної культури [32, с. 49]. В регулятивних концептах закладена прив’язка до тої чи іншої норми, шаблону, які визначають основні культурні особливості поведінки людини в соціумі; нерегулятивні концепти, навпаки, існують в незалежності від якоїсь норми, вони позбавлені будь-яких рішуче встановлених намірів [32, с. 50].

Також І. А. Стернін поділяє концепти за ступенем об’єктивації на вербалізовані та невербалізовані. Вербалізовані концепти мають мовні засоби вираження, які формуються в комунікативному процесі. Невербалізованим концептам не притаманна мовна об’єктивація, але вони можуть бути вербалізовані в спеціально штучних умовах конкретної ситуації [30, с. 84].

За приналежністю до різних груп носіїв, концепти поділяються на: універсальні (дім, земля і т. д.) та національні, які притаманні певному народу [30, с. 84].

А. П. Бабушкін дотримується класифікації І. А. Стерніна, та поділяє концепти на такі типи як схема, фрейм, сценарій, інсайт, логічно-конструйовані концепти, калейдоскопічні концепти. Концепт-інсайт охоплює словникові визначення лексем та передбачає усвідомлення або осмислення ситуацій, речей,

явищ. Логічно-конструйовані концепти – це концепти, в яких відсутній чинник наочності. Калейдоскопічні концепти описують абстрактні явища [4, с. 84].

О. П. Воробйова навела таксономію концептів за середовищем буття [8, с. 7]:

- 1) мовні;
- 2) текстові;
- 3) філософські;
- 4) культурні;
- 5) етноконцепти;
- 6) художні;
- 7) естетичні.

За змістом концепти поділяються на такі види [8, с.7] :

- 1) категоріальні;
- 2) теософські;
- 3) телеономні;
- 4) антропоконцепти;
- 5) емоційні;
- 6) психологічні;
- 7) екоконцепти;
- 8) міфоконцепти.

За форматом актуалізації розрізняють наступні концепти: [8, с.7] :

- 1) одиничні;
- 2) подвійні гештальтні;
- 3) кластерні;
- 4) кумулятивні;
- 5) картинні;
- 6) параболічні;
- 7) картинно-параболічні.

Г. Г. Слишкін розробив структуру концепту, згідно з якою концепт складається з інтразони (сукупність вхідних смислових об'єднань), екстразони (сукупність вихідних смислових об'єднань), квазіінтразони (сукупність вхідних формальних об'єднань) та квазіекстразони (сукупність вихідних формальних об'єднань). Згідно цієї структури Г. Г. Слишкін розробив класифікацію концептів за лінгвокультурною спрямованістю наступним чином [37, с. 70] :

- 1) пропорційні концепти;
- 2) сформовані концепти;
- 3) концепти на етапі формування;
- 4) граничні концепти;
- 5) рудиментарні концепти.

Підсумовуючи, можна зазначити, що існує безліч варіацій класифікації концептів. Найбільш базовою є таксономія І. А. Стерніна, А. П. Бабушкіна та З. Д. Попової, які розрізняли такі концепти як: схеми, поняття, фрейми тощо.

1.3 Визначення структури концепту

Для того щоб краще зрозуміти природу концептів потрібно розглянути їх структуру. Існує два підходи щодо вивчення концептів: лінгвокультурний та лінгвокогнітивний.

При лінгвокогнітивному підході концепт розуміємо як одиницю ментальної інформації, яка є основою знань про світ і забезпечує появу в концептосфері. У лінгвокогнітивний підхід закладена польова модель концепту, яка складається з ядра та периферії [30, с. 10]. Когнітивний підхід подає зіткнення таких явищ, як словесна та вербальна пам'ять, внутрішній лексикон, різні види вербалізованих структур знань людини [20, с. 430]. Дж. Фодор дотримується лінгвокогнітивного підходу і вважає, що концепт – це усвідомлення речей в пам'яті, сприйнятті, мисленні [50, с. 24]. На думку Вільяма

Крофта, важливим аспектом когнітивних здібностей людини є концептуалізація досвіду, який потрібно передати [62, с. 2].

В. І. Карасик вивчав концепти в межах лінгвокультурної лінгвістики. Лінгвокультурна інтерпретація концептів полягає в розгляді змістових характеристик лексичної системи, розумінні інформації про культуру конкретного народу. У лінгвокультурології розглядаються усталені експресивні одиниці. Визначальною одиницею лінгвокультурології є культурний концепт. Культурні концепти – багатовимірні смислова сукупність ціннісної, образної та понятійної складових. Образна складова – відносна ознака практичного знання, що включає в себе зорові, тактильні, слухові, нюхові, смакові ознаки явищ, предметів, подій, які відображаються в пам'яті людини. Понятійна складова концепту фіксує мовні особливості, позначення, означальні структури, визначення, співставні риси. Ціннісна складова існує для того, щоб виділяти концепт з-поміж інших. Саме ціннісна складова допомагає сформувати відповідну оціночну картину світу. Сюди входять ціннісна суть та домінанти, які формують певний вид культури, який надалі зберігається і репрезентується [12, с. 107].

С. Г. Воркачов доповнює структуру, подану В. І. Карасиком, значеннєвим складником. Значеннєвий складник визначається місцем, яке займає ім'я концепту у мовній системі [7, с. 8].

Ю. С. Степанов наголошує на тому, що концептам притаманна своєрідна структура. Це свідчить про те, що концепти проявляють себе по-різному в певних сферах, які в свою чергу неоднаково сприймаються людьми [40, с. 48]. Тому, варто розглянути компоненти, які формують структуру концептів:

- 1) основний, актуальний, «активний» прошарок концептів існує для всіх однаково і є засобом взаємодії та комунікації;
- 2) додатковий, «пасивний» компонент належить певним соціальним прошаркам. В цьому випадку актуалізуються якісь певні «історичні»

(«пасивні») ознаки концептів у спілкуванні якогось окремого соціального колективу чи групи;

- 3) внутрішній, етимологічний компонент притаманний лише дослідникам, фахівцям певної сфери [40, с. 48].

В. А. Маслова дотримується думки Ю. С. Степанова щодо складної структури концептів. Дослідниця пояснює це тим, що для усвідомлення сенсу концептів потрібно перш за все побудувати структуру, яка складається вже з існуючих концептів, які слугують інтерпретаторами [22, с. 40].

Також В. А. Маслова наголошує на тому, що центром концептів є саме цінність. Це походить від того, що концепт є культурною складовою, так як культура передбачає ціннісний компонент важливим. Окрім ціннісного компоненту, також виокремлюються фактуальний та образні елементи.

В. А. Маслова дотримується тієї думки, що лінгвокультурний концепт є базовим та багатовимірним. Кожен концепт охоплює не тільки смисловий зміст, але й відношення особистостей щодо навколишньої дійсності, оціночні характеристики та такі складники [22, с. 42]:

- 1) загальнолюдський або універсальний (притаманний будь-якій мовній групі);
- 2) національно-культурний (характерний певному культурному середовищу);
- 3) соціальний (визначає приналежність людини до певного соціального прошарку);
- 4) груповий (поділяється за віком або статтю);
- 5) індивідуальний або особистий (концепти, утворені внаслідок впливу інших чинників).

Якщо розглядати структуру концепту більш широко, то можна виявити, що концепт репрезентується у формі круга. Цей круг містить центр (базове поняття, ядро) та периферію (компоненти, передбачені традиціями, досвідом, культурою) [22, с. 42].

І. В. Кононова доповнює наведену структуру В. І. Карасиком і наводить такі складові як [18, с. 55]:

- 1) етимологічна складова. Ця складова служить доповненням ціннісній складові. Вона представляє внутрішню форму слова і служить центральним репрезентантом концепту;
- 2) асоціативна складова. Ця складова характерна відношенням номінацій, які мають зв'язок з концептом поза текстом;
- 3) історична складова. Складова, яка розглядає концепт в синхронному та діахронному відношеннях [18, с. 55].

А. М. Приходько наводить дві точки зору розуміння властивостей концептів. У вузькому значенні концепти розуміються як сталі поняття, які ґрунтуються на стабільності та культурі народу; культурно-життєва значимість світу людини. У широкому значенні концепт – це прошарок ціннісних значень; вербалізована структура внутрішніх факторів, таких як асоціації, усталені прототипи. Знову ж таки А. М. Приходько як і інші науковці наполягає на складній структурі концептів. Він також виокремлює образно-перцептивну, понятійну та ціннісну складові. А. М. Приходько наводить трьох-шарову структуру концептів, як корпус лінгвоконцептології [32, с. 25]:

1) понятійний субстрат концепту. В цей субстрат закладено те, що в основі будь-якого концепту лежить поняття. Субстрат вказує на зв'язок концепта з референтом, компонентом ментального простору. Понятійний субстрат концепту містить змістово-фактуальні знання, регулярну інформацію, які фіксуються мовним способом (опис, визначення). Тобто понятійний субстрат несе інформаційний зміст у формі визначальних ознак та виконує роль асоціативного з'єднувача між ядром та периферією концептів [32, с. 25];

2) образно-перцептивний абстракт концепту. Абстракт включає в себе ті знання, які утворюються у зв'язку з усвідомленням позначуваного предмету. Саме абстракт утворюється з певного образу (ґештальту), в якому закладені досвід та колективне знання. Образно-перцептивний абстракт формується завдяки

вербалізованим концептам, які створюють наочно-чуттєві уявлення щодо предметів та явищ. Також важливо розуміти, що абстракт комплектується за допомогою внутрішніх мовних одиниць, асоціацій, які зафіксовані, наприклад, у авторських роботах [32 с. 25];

3) ціннісний/валоративний епістрат концепту. А. М. Приходько вважає це важливим компонентом концепту, адже саме від епістрату залежать духовні імпульси, які переживає людина. Завдяки цьому формується приналежність концепту до певного культурного осередку. Ціннісний епістрат концепту базується на актуальності і значущості. Актуальність можна дослідити через частотність використання мовних репрезентантів концепту. Наявність значущого елемента контролюється методами компонентного аналізу [32, с. 25].

З. Д. Попова та Й. А. Стернін наводять три структурні складові концепту – образ, інформаційний зміст та інтерпретаційне поле [30, с. 79].

Перцептивний та когнітивний образи доповнюють структуру концепту. Перцептивний образ містить тактильні, нюхові, зорові, смакові, звукові елементи. Когнітивний образ виявляється складніше ніж перцептивний, проте він є багатовимірним чинником, що відносить абстрактні концепти до матеріальної сфери [30, с. 79].

Інформаційний зміст містить в собі невелику кількість когнітивних ознак. Це ознаки, які характерні для певного предмета чи явища, їхнього використання. Зазвичай інформаційний зміст концептів співвідноситься зі змістом словникових визначень ядерного слова концепту. Існує думка, що визначати інформаційний зміст, який відтворює наукові поняття набагато легше, аніж визначати інформаційний мінімум концептів, які пояснюють абстрактні явища [30, с. 79].

Інтерпретаційне поле формується з когнітивних ознак, які в свою чергу розтлумачують основний зміст концепту. Інтерпретаційне поле включає в себе декілька зон, які є змістовою єдністю та виконують функцію об'єднання близьких за змістом когнітивних ознак. Цими зонами є:

- оцінна зона – сполучає когнітивні ознаки, які виражають спільну оцінку, естетичну, емоційну, інтелектуальну, моральну;
- енциклопедична зона – поєднує когнітивні ознаки, які не є обов'язковими та потребують ознайомлення;
- утилітарна зона – об'єднує когнітивні ознаки, які виражають прагматичне ставлення людини до понятійного ядра значення, яке може бути використаним в будь-яких цілях;
- регулятивна зона – сполучає когнітивні ознаки, які виконують функцію імперативу;
- соціально-культурна зона – поєднує когнітивні ознаки, які відображають зв'язок концепту і побутом та культурою народу [30, с. 79].

Отже, подані науковцями структури концептів свідчать про їх багат шаровість та унікальність. В нашому дослідженні ми будемо дотримуватись лінгвокультурного підходу, що передбачає тришарову структуру концепту, яка складається з поняттєвої, образної та ціннісної складових; та лінгвокогнітивного підходу, який передбачає польове формування концепту, яке, у свою чергу, складається з ядра та периферії.

1.4 Засоби актуалізації концептів

Для того щоб визначити шляхи актуалізації концепту, варто розібратися з методикою опису та вивчення концептів. Мовознавці пропонують такі форми вираження: синтаксичні поля, теорія концептуального аналізу за допомогою розкриття гештальтів, теорія вертикального контексту, фреймові структури, теорія метафори і метонімії, сценарії, когнітивні прототипи тощо. Завдяки цим способам можна дослідити мовне відтворення та концептуалізацію світу, адже саме вони слугують провідним механізмом, який гарантує обробку та збереження інформації про світ у свідомості людей [22, с. 45].

Варто розуміти, що аналіз концептів залежить від цілей та задач, які ставить перед собою дослідник. Крім того, важливими є складність концептів та характер лінгвістичних основ [22, с. 45].

Як ми вже раніше зазначали, концепт містить ядро та периферію. Ядро концепту формує словесні значення лексеми. Словники допомагають у розкритті змісту концептів та демонстрації своєрідного мовного вираження. Периферія концепту представляє різні компоненти лексем, сумарні значення та асоціації [22, с. 45].

Задля встановлення смислового діапазону концепту потрібно:

- 1) визначити референтну ситуацію, з якою пов'язаний концепт; це може відбуватись також на основі художнього тексту;
- 2) встановити місце концепту в мовній картині світу і мовній свідомості за допомогою лінгвістичних словників; словникове визначення буде ядром концепту;
- 3) звернутись до етимології та визначити всі етимологічні особливості;
- 4) розширити пошуковий спосіб за допомогою різноманітних контекстів: поетичні, наукові, філософські, публіцистичні і т. д.;
- 5) порівняти отримані результати з аналізом асоціацій ключової лексеми;
- 6) якщо обраний дослідником концепт є важливим концептом культури, його потрібно опрацювати в інших сферах.

Нами встановлено, що концепт – це багатовимірний елемент, а отже, такі характеристики концепту як: понятійні, образні, оцінні, асоціативні повинні бути включені [22, с. 45].

Якщо розглядати явище вербалізації концепту, то встановлено, що концепт може виражати своє значення за допомогою лексеми, або ж концепт може не виражати своє словесне значення. Концепти можуть бути виражені у мові за допомогою [30, с. 37] :

- 1) лексем та фразеологізмів, які становлять лексико-фразеологічну систему мови;

- 2) словосполучень;
- 3) структурних схем речень;
- 4) текстів або сукупності текстів.

Варто зазначити, що словесне вираження концепту не завжди є обов'язковим і не є показником існування концепту. Концепти також можуть існувати у загальному предметному кодї людини, при цьому виконуючи функції мислення.

Концепт може репрезентуватись у мові та спілкуванні будь-яким мовним знаком і при цьому не характеризувати концепт повністю. Тобто концепт може передавати декілька ознак, які є доцільними в моменті мовлення [30, с. 55].

Понятійні, ціннісні, образні складові концепту можуть бути виявлені через граматичні та лексичні мовні засоби актуалізації. Актуалізація концепту – це реалізація концепту у мовній картині світу. Під актуалізацією розуміється опрацювання змісту концепту за допомогою текстових одиниць, дискурсів, які можуть бути вербалізовані, або ж зовсім не вербалізуватись [30, с. 55].

Розглядаючи методи актуалізації концептів, варто виокремити 3 теорії:

- 1) системно-мовна;
- 2) асоціативно-вербальна;
- 3) культурно-семіотична.

Базовою одиницею системно-мовної теорії є семантичне поле. Саме через лексико-семантичне або функціонально-семантичне поле можна передати фрагмент ціннісної та культурної картин світу. В семантичному полі приділяється велика увага внутрішньому змісту слова. При цьому важливими є мовні засоби, які формують семантичне поле, тематичну групу або словесну парадигму, які актуалізують концепт [5, с. 71].

Асоціативно-вербальна теорія передбачає створення асоціацій, які з'являються внаслідок індивідуального досвіду людей через спілкування або приналежність до певної культури. Процес актуалізації за допомогою асоціацій включає чотири етапи: усвідомлення, розвиток смислового ядра концепту,

формування символічного значення слова-номінанта та сприйняття глибшого семантичного значення слова [5, с. 71].

Культурно-семіотична теорія репрезентує звичаї, вірування та художні твори. Тут насамперед спрямована увага на культурні фактори. Концепт актуалізують фразеологічні одиниці або узагальнені висловлювання, такі як прислів'я та приказки [5, с. 71].

Отже, поняття актуалізації концептів – це реалізація концептів у мовній картині світу. Актуалізація концептів може бути здійснена у ході дослідження синтаксичного поля, здійснення концептуального аналізу, аналізу метафор, метонімії, розкриття асоціацій або культурних параметрів.

1.5 Методи дослідження концепту POVERTY

У роботі застосовано цілісний підхід задля дослідження актуалізації концепту POVERTY в англomовному мас-медійному дискурсі на матеріалі статей британської корпорації BBC News. Розглянемо детальніше методикy дослідження аналізуючи кожен етап.

У сучасній лінгвістиці лінгвокультурний та лінгвокогнітивний підходи є актуальними щодо дослідження концептів. У науковій праці застосовано лінгвокультурну тривимірну модель структури концепту, яка включає поняттєву, образну та ціннісну складові за В. І. Карасиком. Поняттєва складова це мовна фіксація концепту; образна складова полягає у метафоричному переносі; ціннісна складова – це наявність оціночної складової в денотаті мовної одиниці, яка слугує іменем концепту [13].

Лінгвокогнітивна інтерпретація концепту полягає у комплексному дослідженні концепту як ментальної одиниці, яка містить знання про культурну сторону світу [34, с. 92]. Під лінгвокогнітивним підходом ми розуміємо польову модель концепту, яка складається з ядра та периферії, а також значення лексичних одиниць концепту та їх складових частин [34, с. 92].

Перший етап дослідження полягає в аналізі понятійної складової концепту. Ми зосередились на слові-імені концепту та розпочали з **етимологічного аналізу**. Етимологічний аналіз є прийомом концептуального аналізу, який полягає у відображенні внутрішньої форми слова [36, с. 49]. Внутрішня форма лексеми слугує способом передачі знань, об'єктивує образ та визначається у свідомості [31, с. 11]. Етимологічний аналіз дозволив розкрити історичну значимість ключової лексеми *poverty*. Для цього зібрано дані щодо етимону лексеми з етимологічних словників [51, 48, 55, 56, 60].

Після етимологічного аналізу ми перейшли до **дефініційного аналізу** імені-лексеми концепту POVERTY. Для цього ми застосували тлумачні словники [57, 47, 55, 53, 45, 54, 60, 63] та зібрали дефініції ключової лексеми. Аналіз словникових дефініцій є прийомом **компонентного аналізу** і він полягає у встановленні семантики лексеми. За допомогою **кількісного аналізу** частотності дефініцій виявлено ядерні та периферійні значення. Наступним кроком було встановлення актуальних сем концепту. Значення ключової лексеми *poverty*, які були розкриті при дефініційному аналізі, розкладаються на семи – найменші одиниці змісту слова [1, с. 50]. Компонентний аналіз сем дозволив виокремити когнітивні ознаки концепту. **Метод кількісного підрахунку** дозволив встановити кількість когнітивних ознак у словниках.

Наступним кроком був **аналіз синонімічних рядів** слова-імені концепту POVERTY за допомогою словників-тезаурисів [47, 55, 63, 61]. Синонімічні ряди доповнили концепт POVERTY понятійними ознаками. Здійснено **метод кількісного аналізу** задля встановлення частотності синонімів у мас-медійному дискурсі. **Метод польового моделювання** дозволив побудувати номінативне поле концепту на основі синонімів, сформувавши ядро та периферію [30].

Другий етап спрямований на дослідження образної складової концепту POVERTY. Для цього ми взяли за основу **теорію концептуальних метафор** Дж. Лакоффа та М. Джонсона [52]. Аналіз метафор є прийомом концептуального аналізу, який дозволив відобразити спосіб розуміння концепту POVERTY

людиною та роз'яснити нові знання. Завдяки **методу кількісного підрахунку** визначено частотність метафор у мас-медійному дискурсі.

Третій етап нашої роботи полягає в дослідженні ціннісної складової концепту POVERTY. Оскільки образний складник концепту актуалізовано у мас-медійному дискурсі засобами концептуальної метафори, ми здійснили аналіз оцінки концепту на основі метафор. Метафоричні засоби мови дозволили втілитись культурологічним характеристикам концепту у мас-медійному дискурсі.

Серед загальнонаукових методів дослідження було використано методи **аналізу, синтезу, індукції**. **Метод аналізу** передбачає виділення компонентних та когнітивних ознак концепту. Таким чином, за допомогою аналізу виявлено ознаки, які властиві концепту POVERTY. Методи аналізу та синтезу взаємопов'язані, тому **метод синтезу** передбачає узагальнення ознак, отриманих при аналізі у єдине ціле. **Методом індукції** ми встановили загальну оцінку концепту на основі суджень, переданих у формі метафор [9, с. 25-27].

Отже, дослідження концепту POVERTY здійснено в рамках лінгвокогнітивного та лінгвокультурологічного підходів. Задіяні загальнонаукові методи дослідження (*аналіз, синтез, індукція*) та методи дослідження концептів (*етимологічний аналіз, дефініційний аналіз, компонентний аналіз, метод кількісних підрахунків, аналіз синонімічних рядів, метод польового моделювання, теорія концептуальних метафор*) дають змогу розкрити особливості актуалізації концепту POVERTY в сучасному англomовному мас-медійному дискурсі.

1.6 Загальні характеристики мас-медійного дискурсу

Дослідження мас-медійного дискурсу за останні декілька років набуло зовсім нового сенсу. Та на даний момент маємо єдину ціль даного дискурсу – сформувати громадську думку та забезпечити суспільство інформаційним простором [16, с. 5].

Як ніколи, мас-медійний дискурс набув такої глобальної популяризації. Існує така думка, за якої мас-медійний дискурс вважають авторитетним джерелом, яке впливає на свідомість та поведінку людей. Мас-медійний дискурс в рамках сучасної лінгвістики відіграє велику роль, адже вивчення мовного матеріалу дозволяє досліджувати зміст мовних форм [16, с. 5].

Багатогранний характер медіа продукує різноманітні концепти та думки відносно їх сутності [17, с. 37]. Основними завданнями мас-медіа в ролі соціального інституту та сфери соціальних дій є: 1) забезпечення потреб суспільства в систематичному освоєнні актуального соціального контексту; 2) опис актуальної реальності без аналізу, узагальнення; 3) обробка і передача інформації широкій аудиторії; 4) забезпечення популяризованого, систематичного розповсюдження соціально значущої інформації. Мас-медійний дискурс допомагає людині пізнати актуальні фрагменти соціального буття, в той же момент даючи можливість володіти різними фактами [17, с. 41].

Оскільки ми живемо в епоху надзвичайно активного розвитку технологій, відповідно мас-медійні джерела враховують усі особливості аудиторії, потреб, форму подачі інформації аби сповна забезпечити найоперативнішою і повною інформацією [17, с. 42].

Перелічимо основні характеристики мас-медійного дискурсу:

- 1) відкритість та концентрація на резонансні події та їх концептуально-емоційна обробка;
- 2) відкрита соціальна оцінка;

- 3) відкриті світоглядні позиції, яким надається оцінка та ідеологічний супровід;
- 4) регулювання спрямованості думок на ті чи інші фрагменти подій;
- 5) використання різностильових засобів для репрезентації соціального середовища;
- 6) фрагментована картина світу, яка відображає природу та характер затребуваної соціальної думки [17, с. 48].

В. І. Карасик розрізняє два види дискурсу – персональний та інституціональний. Персональний дискурс передбачає спілкування мовців, які розкривають свій внутрішній світ. До персонального дискурсу входять побутовий та буттєвий дискурси [11, с. 22]. Інституціональний дискурс – це побудова дискурсу за певними стандартами. До інституціонального дискурсу входять такі дискурси як політичний, юридичний, релігійний, рекламний, спортивний, науковий, масово-інформаційний і т. д. [11, с. 24].

Аналіз дискурсу мас-медіа окреслює лінгвокогнітивні особливості процесу мови в ментальному просторі. Зазвичай, загальноприйнятою схемою будь-якого дискурсу є наступною: адресант інформації, адресат та текст. Говорячи про мас-медійний дискурс, маємо таку схему: когнітивна організація адресанта, що включає ідеологічне спрямування тексту, ідеї, взаємозв'язки, що закладені в текст; особливості цільової аудиторії, на яку спрямований текст; лінгвістичні та екстралінгвістичні способи передачі інформації, яка знову ж таки є основою тексту [23, с. 58].

О. О. Менджерницька розрізняє такі види мас-медійного дискурсу згідно когнітивної організації адресантів, їх здатністю сприйняття цільової аудиторії, та способами передачі інформації: дискурс «якісної преси»; дискурс популярної преси (тут її треба відокремлювати від «жовтої преси»); дискурс спеціалізованих видань, як-от наукові та науково-популярні видання [23, с. 59].

А. К. Михальська вважає, що мас-медійному дискурсу властива маніпуляційна здатність, яка проявляється у впливі на суспільну свідомість, виконуючи інформаційну та контролюючу функції [24, с. 24].

Мас-медійний дискурс поєднує актуальний контекст, пам'ять, переживання, прогнозування. Це формує двошарову природу концепту: з однієї сторони, це звернення до дійсності, її освоєння суспільством, а з іншої це ідеологія, яка задає певні норми. Таким чином, мас-медійний концепт втілюється як оперативна одиниця пізнання та моделювання. Отже, мас-медійний концепт це не тільки про механізм пристосування людини до актуальної соціальної реальності, а й механізм когнітивного керування [17, с. 50].

Аналізуючи медіадискурс, береться до уваги низка параметрів: метод створення тексту (авторський, колективний); форма створення (усна, письмова); форма відтворення (усна, письмова); канал розповсюдження (теле-, радіо-, інтернет-); функціонально-жанровий вид тексту (новини, реклама і т. д.); тематична приналежність [10, с. 29-31].

Дослідження мас-медійного матеріалу в мережі «Інтернет» допомагає виявити дві ключові ознаки дискурсу – віртуальність та гіпертекстуальність. Втілення цього матеріалу у лінгвістичний та екстралінгвістичний контексти вказує на фіксацію мас-медійного тексту в системі вже існуючого матеріалу та свідомості людей [43, с.16].

В нашій роботі ми будемо досліджувати текстові матеріали мас-медійного дискурсу BBC. Дослідження відбуватиметься на основі інтернет-новин з тематичною приналежністю – бідність. BBC – це одне із відомих джерел новин, яке окрім англійської мови, забезпечує висвітлення новин на 32 мовах світу. Британський медіадискурс відзначається своїм помірно-традиційним стилем оформлення новин та об'єктивною характеристикою матеріалу.

Британській подачі новин у мас-медійному дискурсі BBC притаманні розсудливість та консервативність переконань. Такі ознаки цілком відповідають англійському мовному осередку, який акцентує увагу на стриманості та

пониженій виразності. Тому, аналізуючи концепт POVERTY в британській корпорації новин BBC простежуємо апатичне ставлення до явища бідності [29, с. 1561].

Отже, мас-медійний дискурс враховує усі особливості цільової аудиторії та обирає форму подачі інформації аби сповна забезпечити найоперативнішою і повною інформацією. Аналіз концепту POVERTY в межах мас-медійного дискурсу дозволить виявити лінгвістичний аспект, який містить в собі знання про вплив на свідомість та формування суспільної думки. Основними ознаками дискурсу мас-медіа є віртуальність та гіпертекстуальність.

Висновки до розділу 1

1. Концепт – фундаментальна одиниця когнітивної лінгвістики. Когнітивна лінгвістика вивчає знання, які існують у свідомості людини та репрезентуються у мові у формі концептів. Концепти слугують для розкриття суті та значення, з'ясування ставлення до предмета або ж сприйняття інформації ментально. Досліджуючи теорії науковців щодо визначення концепту ми будемо дотримуватись наступного: концепт – оперативна одиниця мислення, яка представляє мовну картину світу та репрезентується мовними одиницями.
2. Питання класифікації концептів є доволі поширеним серед науковців. Найбільш базовою є таксономія І. А. Стерніна, А. П. Бабушкіна та З. Д. Попової, які розрізняли такі види класифікацій як: схеми, поняття, фрейми, концепти-подання, сценарії, гештальти, концепти-інсайти, логічно-конструйовані концепти, калейдоскопічні концепти тощо.
3. Сучасне мовознавство наводить різноманітні критерії щодо особливостей та природи концептів. Ми будемо дотримуватись лінгвокультурного та лінгвокогнітивного підходів. Лінгвокультурний підхід підтримував В. І. Карасик, який розрізняв концепти зі сторони понятійного, образного та ціннісного складових. Лінгвокогнітивного підходу дотримується О. С.

Кубрякова, В. З. Дем'янков, Дж. Фодор, в якому розглядається польове утворення концепту у формі ядра та периферії.

4. Понятійні, ціннісні, образні складові концепту можуть бути виявлені через граматичні та лексичні мовні засоби актуалізації. Актуалізація концепту – це реалізація концепту у мовній картині світу. Під актуалізацією розуміється опрацювання змісту концепту за допомогою текстових одиниць, дискурсів, які можуть бути вербалізовані, або ж зовсім не вербалізуватись.
5. У сучасному світі мас-медійний дискурс осягає увесь діапазон, що застосовується у процесах мовного спілкування та охоплює елементи інтернет- та політичного дискурсу. Наше дослідження побудовано на аналізі концепту POVERTY, який функціонує у сучасному мас-медійному дискурсі BBC News.
6. Методика дослідження актуалізації концепту базується на основі традиційних методів: аналіз, синтез, індукція. Також залучено прийоми концептуального аналізу: етимологічний аналіз, дефініційний аналіз, теорія концептуальних метафор, метод кількісних підрахунків, аналіз синонімічних рядів, метод польового моделювання. Прийом компонентного аналізу передбачає семний аналіз дефініцій концепту.

РОЗДІЛ 2 ПОНЯТТЄВА СКЛАДОВА КОНЦЕПТУ POVERTY В АНГЛОМОВНИХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛАХ ТА МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

2.0 Вступні зауваження

Розділ присвячено дослідженню поняттєвої складової концепту POVERTY в лексичних джерелах та сучасному англomовному мас-медійному дискурсі BBC. Здійснено етимологічний аналіз імені концепту POVERTY. Також проведено дефініційний аналіз номінативної лексеми концепту POVERTY. Застосовано компонентний аналіз з метою розкриття когнітивних ознак та своєрідності актуалізації концепту POVERTY. При угрупованні синонімів у синонімічні ряди слова-імені концепту сформовано номінативне поле з ядром та периферією.

2.1 Етимологічний аналіз слова-імені концепту POVERTY

Для нашого дослідження було обрано модель лінгвокультурного концепту за В. І. Карасиком, яка включає в себе понятійну, образну, ціннісну складові. Ми розпочнемо вивчення актуалізації концепту POVERTY з понятійного складника концепту.

Понятійний складник концепту – це мовне закріплення концепту, його позначення, відтворення, ознакова побудова, дефініція, зіставні якості відносно іншого концепту. Основною метою цієї складової є багатоаспектна вбудованість у систему нашого досвіду [15, с. 107].

Ми розпочнемо зі встановлення етимологічних характеристик номінативної лексеми концепту POVERTY. Це допоможе встановити внутрішню форму базової лексеми концепту та провідні ознаки. Внутрішня форма слова – це найближче етимологічне значення слова [31, с. 175]. Для цього ми будемо користуватися такими етимологічними словниками: Etymological and

Pronouncing Dictionary of the English language by James Stormonth (EPDEL) [51], Dictionary.com [48], Merriam-Webster Dictionary [55], Online Etymology Dictionary [56], Farlex Dictionary [60].

Етимологічний словник EPDEL [51] вказує на те, що лексема *poverty* походить від латинської [*paupertas*], яка згодом перейшла у давньофранцузьку [*poverte*]. Ще тоді лексема *poverty* мала значення: *want of sufficient means of subsistence* (відсутність достатньої кількості засобів існування); *penury* (безгрошів'я); *defect or barrenness* (дефект чи безплідність). Також етимологічний словник надає синоніми лексеми *poverty*: *beggary* (потреба), *penury* (безгрошів'я), *indigence* (потреба), *necessity* (нагальна потреба), *need* (потреба), *lack* (відсутність), *neediness* (нужденність), *scantiness* (нестача), *want* (нестача), *meagerness* (мізерність), *sparingness* (ощадливість), *jejuneness* (безплідність).

У етимологічному словнику Dictionary [48] зазначено, що вперше лексема *poverty* зафіксована у 1125-1175 роках. У словнику зафіксовано такі історичні перетворення лексеми: від латинської [*paupertāt*]; від давньофранцузької [*paupertās*]; середньоанглійської *poverte*; сучасна англійська *poverty*. Лексемі було надано таке значення – *small means, moderate circumstances* (незначні засоби, помірні обставини). Таку ж етимологію надає словник Merriam-Webster [55].

Словник Farlex Dictionary [60] демонструє тлумачення кореня *pai-*. Цей корінь належить до індоєвропейських коренів, що використовувався для позначень малої кількості.

Словник Online Etymology Dictionary [56] надає таку етимологію лексеми *poverty*: від латинської [*paupertatem, paupertas*]; сучасної французької [*pauvreté*]; давньофранцузької [*poverte, povrete*] зі значенням *poverty, misery, wretched condition* (бідність, злидні, жалюгідне становище); кінець 12 століття [*poverte*] у значенні *destitution, want, need or insufficiency of money or goods* (злидні, нестача, потреба, брак грошей чи товарів). На початку 13 століття лексема *poverty* набула

значення навмисної бідності як християнського вчинку. У середині 14 століття вживалося переносне значення лексеми “*dearth, scantiness*” of the spirit (брак, убогість духу); “*humility*” from the Beatitudes (смирнення із заповідей блаженства).

Пізніше лексема *poverty* стає частиною словосполучень. У 1891 році вперше використовується словосполучення “*poverty line*”, що означає орієнтовний мінімальний дохід для утримання предметів першої необхідності. Словосполучення “*poverty trap*” у значенні ситуації, при якій будь-який прибуток компенсується втратою державних виплат, з’являється у 1966 році. До 1778 року була широко поширена фраза “*poverty-stricken*” (нужденний), що означає доведений до стану бідності [56].

У таблиці 2.1 ми подали узагальнену етимологію лексеми *poverty* на основі 5 етимологічних словників. Таким чином, первинною була лексема в латинській мові – *paupertas, paupertatem, paupertat* зі значенням «невеликі кошти, помірні обставини»; у давньофранцузькій мові – *poverte, povrete* зі значенням «бідність, злидні, жалюгідне становище»; у середньоанглійській – *poverte* у значенні «злидні, нестача, потреба, брак грошей чи товарів»; сучасна англійська лексема *poverty* у значенні «стан бідності, брак коштів на забезпечення матеріальних потреб чи комфорту» [60].

Таблиця 2.1

Етимологія слова-імені концепту POVERTY

Мова	Лексема	Значення
Латинська мова	<i>paupertas, paupertatem, paupertat</i>	невеликі кошти, помірні обставини
Давньофранцузька мова	<i>poverte, povrete</i>	бідність, злидні, жалюгідне становище
Середньоанглійська мова	<i>poverte</i>	злидні, нестача, потреба, брак грошей чи товарів
Сучасна англійська мова	<i>poverty</i>	стан бідності, брак коштів

Отже, лексема *poverty* вперше зафіксована ще на початку 12 століття. Нам вдалось простежити такі трансформації лексеми: з латинської мови лексема *paupertas* перейшла в давньофранцузьку *poverte*, з якої утворилась лексема *poverte* в середньоанглійській мові, яка, відповідно, перейшла у сучасну лексему *poverty*. Ще з появи латинського *paupertas*, переважало значення лексеми, яке панує дотепер: відсутність достатньої кількості засобів існування, безгрошів'я, незначні засоби, помірні обставини, бідність, злидні, жалюгідне становище, нестача, потреба, брак грошей чи товарів.

2.2 Дефініційний аналіз номінативної лексеми концепту POVERTY

Перед проведенням дефініційного аналізу концепту POVERTY визначимо ім'я концепту. Ім'я концепту – мовний знак, який передає засоби актуалізації концепту. Для з'ясування домінантної лексеми-вербалізатора концепту POVERTY ми проаналізували статті британської корпорації новин BBC News. Ми розглянули 139 статей по тематичній області POVERTY, які допомогли у встановленні лінгвістичних особливостей концепту POVERTY.

Таким чином, домінантою постає іменник *poverty*, який налічує 280 слововживань у 139 статтях. Лексема *poverty* є найбільш частотною та передає широку повноту значень у досліджуваному концепті, а отже, є іменем концепту POVERTY.

Дефініційний аналіз допоможе в повній мірі передати зміст концепту та встановити характеристику значеннєвої побудови слів. Для дослідження ми проаналізували дефініції лексеми *poverty*, подані у 8 тлумачних словниках, а саме: Oxford Learner's Dictionary [57], Collins English Dictionary [47], Merriam-Webster Dictionary [55], Longman Dictionary of Contemporary English [53], Cambridge Dictionary [45], Macmillan Dictionary [54], Farlex Dictionary [60], Wordsmyth Dictionary Online [63]. Таким чином, ми отримали 32 визначення лексеми *poverty*.

Розпочнімо зі словника *Oxford Learner's Dictionary*, який містить такі дефініції лексеми *poverty*:

1. *"The state of being poor"* [57].
2. *"A lack of something; poor quality"* [57].

Словник *Collins English Dictionary* охоплює наступні значення лексеми *poverty*:

1. *"The state of being extremely poor"* [47].
2. *"Any situation, in which there is not enough of something or its quality is poor"* [47].
3. *"The condition of being without adequate food, money, etc."* [47].
4. *"Scarcity or dearth"* [47].
5. *"A lack of elements conducive to fertility in land or soil"* [47].
6. *"The condition of being poor; indigence; need"* [47].
7. *"Deficiency in necessary properties or desirable qualities, or in a specific quality, etc.; inadequacy"* [47].
8. *"Smallness in amount, scarcity, paucity"* [47].
9. *"The state or condition of having little or no money, goods, or means of support; condition of being poor; indigence"* [47].
10. *"Deficiency of necessary or desirable ingredients, qualities, etc."* [47].
11. *"Scantiness; insufficiency"* [47].

У словнику *Merriam-Webster Dictionary* наведено такі значення лексеми *poverty*:

1. *"The state of one who lacks a usual or socially acceptable amount of money or material possessions"* [55].
2. *"Renunciation as a member of a religious order of the right as an individual to own property"* [55].
3. *"Scarcity; dearth"* [55].
4. *"Debility due to malnutrition"* [55].
5. *"Lack of fertility"* [55].

У словнику *Longman Dictionary of Contemporary English* виокремлено лише два значення лексеми-домінанта:

1. “*The situation or experience of being poor*” [53].
2. “*A lack of a particular quality*” [53].

Словник *Cambridge Dictionary* містить наступні значення лексеми *poverty*:

1. “*The condition of being extremely poor*” [45].
2. “*A lack of something or when the quality of something is extremely low*” [45].

Словник *Macmillan Dictionary* наводить такі значення:

1. “*A situation in which someone does not have enough money to pay for their basic needs*” [54].
2. “*A lack of something, especially ideas or feelings*” [54].

У словнику *Farlex Dictionary* охоплено наступні дефініції лексеми *poverty*:

1. “*The state of being poor; lack of the means of providing material needs or comforts*” [60].
2. “*Deficiency in amount; scantiness*” [60].
3. “*Unproductiveness; infertility*” [60].
4. “*Renunciation made by a member of a religious order of the right to own property*” [60].
5. “*The state of having little or no money and few or no material possessions*” [60].

Словник *Wordsmyth Dictionary Online* демонструє такі значення лексеми *poverty*:

1. “*The condition of being poor or lacking the necessary means of support; indigence or want*” [63].
2. “*Scarcity or insufficiency; dearth*” [63].
3. “*Lack of productiveness or fertility*” [63].

Отже, на основі отриманих 32 визначень лексеми *poverty* спробуємо визначити основні та периферійні дефініції (див. Додаток Б таблиця Б.1). Центральними значеннями лексеми є наступні: *the state, situation, experience of being poor; a lack of something, poor quality*. Наведені дефініції зустрічаються в

кожному із 8 словників. Периферія охоплює менш частотні значення та поділяється на ближню та дальню.

Ближня периферія складається з трьох значень: а) *poverty – scarcity; dearth; insufficiency* (нестаток; брак; недостатність) – це значення присутнє у 5 словниках; б) *poverty – lack of fertility; unproductiveness* (відсутність родючості, непродуктивність) – така дефініція зазначена у 4 словниках; в) *poverty – indigence; need* (злидні; нестатки) – зафіксовано у 3 словниках.

Дальня периферія містить три значення: а) *poverty – debility due to malnutrition* (слабкість через недоїдання) – значення наявне у 2 словниках; б) *poverty – deficiency in amount; scantiness* (нестача у кількості; мізерність) – зафіксовано у 2 словниках; в) *poverty – renunciation as a member of a religious order* (зречення від участі релігійного ордену) – це значення присутнє у 1 словнику.

Розглянемо частотність значень ядра та периферії на основі лексикографічних джерел у мас-медійному дискурсі, а саме британській корпорації новин BBC News. Як ми зазначили на початку, лексема *poverty* налічує 280 слововживань. Спочатку проаналізуємо ядерну частотність дефініцій:

- *the state, situation, experience of being poor – “Police found plastic bags full of rubbish scattered around the apartment and said the family had shown “signs of living in poverty” [44] (235 випадків вживання);*
- *a lack of something, poor quality – “According to the CCW, there are about 1.7 million people in “water poverty”, which it defines as having to spend more than 5% of their income after housing costs on water bills” [44] (30 випадків вживання).*

Ближня периферія:

- *scarcity; dearth; insufficiency – ““If you are having to pay more for fuel for your house and then fuel for your car to get to work, it's very difficult. It's consumer poverty” [44] (8 випадків вживання).*

Дальня периферія:

- *indigence; need* – “There are 5.9 million adults in the UK who experienced food poverty in the six months up to February and 1.7 million children living in food-insecure households, according to the report” [44] (7 випадків вживання)

Можемо побачити, що лексема *poverty* зустрічається у мас-медійному дискурсі тільки з 4 значеннями: *the state, situation, experience of being poor; a lack of something, poor quality; scarcity, dearth, insufficiency; indigence, need*.

На основі дефініційного аналізу ми спробували згрупувати дефініції і виокремити такі тлумачення лексеми *poverty*:

1. Стан, ситуація, в якій людина перебуває, не маючи звичайної чи соціально прийнятної суми грошей, матеріальних благ, засобів для забезпечення первинних потреб та комфорту (*state, situation, in which a person is, without having the usual or socially acceptable amount of money, material possessions, means to ensure primary needs and comfort*).
2. Будь-яка ситуація, в якій відчувається дефіцит, відсутність, брак, недостатність необхідних властивостей, бажаних якостей, ідей, почуттів, мізерність інгредієнтів та якостей (*any situation in which there is a scarcity, lack, dearth, insufficiency of necessary properties, desired qualities, ideas, feelings, scarcity of ingredients and qualities*).

Розглянемо приклади зі статей британської корпорації новин BBC News, які розкривають подані вище тлумачення лексеми *poverty*:

- **“state of being poor”:**

1. “Almost a third of children in Bradford are living in poverty, according to a new report” [44].
2. “One in three children in Sandwell are living in poverty, and for this family this fact becomes particularly stark at Christmas” [44].
3. “More people sank into extreme poverty during the pandemic” [44].

4. “Haiti is the poorest country in the Americas, and more than 60% of its population live in poverty” [44].

- **“lack of anything”:**

1. “Every postcode in Leeds has been affected by bed poverty and we know that because we've delivered beds there” [44].

2. “Unfortunately, more and more people are having to choose between heating and eating, with Northern Ireland having one of the highest rates of fuel poverty in the UK at 22%” [44].

3. “A family is regarded as being in deep poverty if it has an annual income of £9,900 or less, after housing costs and taxes are deducted” [44].

4. “The musician, who says he experienced food poverty as a child, was at the Stroud District Foodbank on Thursday” [44].

Отже, на основі дефініційного аналізу нам вдалось встановити семантичну побудову та характерні особливості концепту POVERTY, збережені в свідомості особистості. Для аналізу було використано 8 тлумачних словників. Таким чином, ми отримали загальну кількість дефініцій слова-імені концепту, яка становить 32 визначень. Наступним кроком було встановлення основних та периферійних значень. До тих значень, що найчастіше зустрічаються у 8 словниках входять: 1) “the state, situation, experience of being poor”; 2) “a lack of something, poor quality”. До периферії відносимо дефініції: 1) “scarcity, insufficiency, dearth”; 2) “lack of fertility; unproductiveness”; 3) “indigence; need”; 4) “debility due to malnutrition”; 5) “deficiency in amount; scantiness”; 6) “renunciation as a member of a religious order”. Також ми встановили частотність дефініцій у мас-медійному дискурсі. Лексему *poverty* зі значеннями *the state, situation, experience of being poor* (230); *a lack of something, poor quality* (30); *scarcity; dearth; insufficiency* (8); *indigence; need* (7) досліджено у мас-медійному дискурсі BBC News. З перелічених значень нам вдалося надати слову-імені концепту POVERTY два тлумачення, які можна коротко сформулювати наступним чином: *state of being poor; lack of anything*.

2.3 Компонентний аналіз слова-імені концепту POVERTY

І. В. Арнольд дала визначення компонентному аналізу як розгляду значень слова, які розщеплюються на окремі складники. Ці складники називають семантичними компонентами, або ж просто семами [2, с. 50].

Компонентний аналіз здійснюється на основі встановлення семного складу лексем. Під семним складом ми розуміємо «метамову», яка складається з таких компонентів: класеми – універсальна частиномовна властивість; інтегральна сема (архісема) – властивість віднесеності до певної тематичної групи або лексико-семантичного поля [36, с. 92].

Компонентний аналіз проводиться на основі дефініційного, адже відбувається відбір зі словникових тлумачень певних підкреслених ознак. На основі аналізу словникових дефініцій, які подані у 8 словниках: Oxford Learner's Dictionary [57], Collins English Dictionary [47], Merriam-Webster Dictionary [55], Longman Dictionary of Contemporary English [53], Cambridge Dictionary [45], Macmillan Dictionary [54], Farlex Dictionary [60], Wordsmyth Dictionary Online [63], ми спробували визначити головні компоненти значення лексеми *poverty*. Таким чином, маємо наступні компоненти – *state*, *lack*.

Класема “*state*” є чисельною, адже наявна у 8 словниках. Вона містить дві інтегральні семи: 1) стан бідності; 2) стан відсутності необхідних засобів існування.

Інтегральна сема «стан бідності» будується на основі сем:

- 1) “*the state of being poor*” (стан бідності) [57];
- 2) “*the state of being extremely poor*” (стан надзвичайної бідності) [47];
- 3) “*the situation or experience of being poor*” (ситуація або досвід бідності) [53];
- 4) “*the condition of being extremely poor*” (становище надзвичайної бідності) [45];
- 5) “*the state of being poor*” (стан бідності) [60];

6) “*the condition of being poor*” (становище бідності) [63].

Інтегральна сема «стан відсутності необхідних засобів існування» утворюється з 4 сем:

- 1) “*the condition of being without adequate food, money etc.*” (становище без достатньої їжі, грошей тощо) [47];
- 2) “*the state of one who lacks a usual or socially acceptable amount of money or material possessions*” (стан того, кому не вистачає звичайної чи соціально прийнятної суми грошей або матеріальних благ) [55];
- 3) “*lack of means of providing material needs or comforts*” (відсутність засобів для забезпечення матеріальних потреб чи комфорту) [60];
- 4) “*the condition of lacking the necessary means of support*” (стан відсутності необхідних засобів підтримки) [63].

Класема “*lack*” є чисельною, її проаналізовано у 8 словниках. Вона містить такі інтегральні семи: 1) відсутність чогось в загальному; 2) дефіцит властивостей чи якостей; 3) мала чи недостатня кількість.

Інтегральна сема «відсутність чогось в загальному» формується на основі 3 сем:

- 1) “*lack of something*” (нестача чогось) [57];
- 2) “*lack of something*” (нестача чогось) [45];
- 3) “*lack of something, especially ideas or feelings*” (нестача чогось, особливо ідей та почуттів) [54];

Інтегральна сема «дефіцит властивостей чи якостей» охоплює 6 сем:

- 1) “*scarcity or dearth*” (дефіцит або брак) [47];
- 2) “*scarcity; dearth*” (недостача; брак) [55];
- 3) “*scarcity or insufficiency; dearth*” (дефіцит або недостатність; брак) [63];
- 4) “*deficiency in necessary properties or desirable qualities or in a specific quality*” (дефіцит необхідних властивостей або бажаних якостей чи певних якостей) [47];

- 5) “*the quality of something is extremely low*” (надзвичайно низька якість чогось) [45];
- 6) “*lack of a particular quality*” (відсутність певної якості) [53].

Інтегральна сема «мала чи недостатня кількість» утворюється з 3 сем:

- 1) “*any situation in which there is not enough of something or its quality is poor*” (будь-яка ситуація, в якій чогось недостатньо або якість є жалюгідна) [47];
- 2) “*smallness in amount*” (малість/низькість у кількості) [47];
- 3) “*deficiency in amount*” (дефіцит у кількості) [60].

Здійснення компонентного аналізу дозволить нам виокремити когнітивні ознаки концепту POVERTY. Когнітивні ознаки відбивають певні сторони явищ реальної дійсності, при цьому надаючи зміст концепту. Значення слова та семи наділені когнітивним характером, що дає змогу наповнити зміст концепту когнітивними ознаками [30, с. 64].

Класема *state* містить дві інтегральні семи, які дозволяють наповнити концепт когнітивними ознаками. Інтегральна сема «стан бідності» утворюється на основі сем, які передають значення стану, ситуації, становища, досвіду бідності. Ці значення зустрічаються у шести словниках. Отже, когнітивна ознака концепту «стан бідності» входить до ядерної зони. Інтегральна сема «стан відсутності необхідних засобів існування» доповнює концепт когнітивними ознаками, які формують значення становища, при якому є відсутність матеріальних благ, необхідних засобів, їжі, грошей тощо. Ці значення відносимо до периферійної зони, оскільки вони наведені в 4 словниках. Перелічені когнітивні ознаки дають змогу визначити негативну оцінку концепту.

Класема *lack* формується трьома інтегральними семами, які доповнюють концепт POVERTY когнітивними ознаками. Інтегральна сема «відсутність чогось в загальному» доповнює концепт когнітивними ознаками через значення нестачі якихось речей. Ця сема входить до периферійної зони, адже наведена тільки у 3 тлумачних словниках. До інтегральної семи «дефіцит властивостей чи

якостей» входять семи зі значенням дефіциту, недостатності, браку властивостей чи якостей. Ця сема належить до ядра, оскільки наведена в 6 словниках. Інтегральна сема «мала чи недостатня кількість» актуалізує концепт за допомогою когнітивних ознак, які виражають дефіцит, малу чи недостатню кількість якихось речей. Ця сема зустрічається у 3 словниках, тому відноситься до периферії. Отже, когнітивні ознаки класеми *lack* також дозволяють надати концепту негативної оцінки. У вигляді таблиці 2.2 ми подали когнітивні ознаки концепту POVERTY за класемами та їх кількість у словниках.

Таблиця 2.2

Кількісний розподіл когнітивних ознак концепту POVERTY у лексикографічних джерелах

Класема / когнітивні ознаки		Кількість у словниках [57, 47, 55, 53, 45, 54, 60, 63]
STATE		8
Когнітивні ознаки	Стан бідності	6
	Стан відсутності необхідних засобів існування	4
LACK		8
Когнітивні ознаки	Відсутність чогось в загальному	3
	Дефіцит властивостей чи якостей	6
	Мала чи недостатня кількість	3

Отже, здійснивши компонентний аналіз, ми встановили, що концепт POVERTY складається з двох класем концепту, які в свою чергу складаються з

5 інтегральних сем. На основі цього було виокремлено когнітивні ознаки «стан бідності», «стан відсутності необхідних засобів існування», «відсутність чогось в загальному», «дефіцит властивостей чи якостей», «мала чи недостатня кількість», які актуалізують концепт POVERTY. Згідно з частотністю когнітивних ознак у дефініційних словниках, було сформовано ядрну та периферійну частини концепту. Дослідження когнітивних ознак, дало змогу відобразити переважаючу негативну оцінку концепту POVERTY в мовній картині світу.

2.4 Номінативне поле концепту POVERTY

За З. Д. Поповою та І. А. Стерніним, мовний образ світу досягається за допомогою номінативного поля. Номінативне поле – це сукупність мовних засобів, які вербалізують концепт в певний період розвитку суспільства [30, с. 45]. Номінативне поле характерне своєю польовою структурою, а отже, складається з ядра – безпосередніх номінацій певного концепту та периферії – номінації певних когнітивних ознак, які встановлюють зміст концепту та відношення до нього в комунікативних ситуаціях [30, с. 48]. Периферія може бути ближньою (характерна меншою частотністю у порівнянні з ядром та стилістичною нейтральністю) та дальньою (включає в себе ще менш частотні мовні одиниці у порівнянні з ближньою; це можуть бути як однозначні так і багатозначні лексеми) [30, с. 127].

Оскільки синоніми входять в список мовних засобів, які становлять номінативне поле та забезпечують його формування під час лінгвістичного дослідження, ми спробуємо дослідити поняттєвий складник концепту на основі аналізу номінативного поля синонімічних рядів концепту POVERTY [30, с. 48].

Виявлення синонімічного ряду слова-імені концепту POVERTY є вагомим в аналізі понятійного складника. Це допоможе встановити спільні якості та особливі ознаки синонімів. Синоніми, на відміну від мовних засобів, можуть

визначити і описати один і той же концепт, надавши велику кількість лексем [27, с. 43]. Для здійснення аналізу синонімів, ми встановимо синонімічні ряди та їх доміанти. Синонімічний ряд – ряд лексичних або фразеологічних синонімів [35, с. 251]. Домінанта – синонім-носії основного значення, який підпорядковує собі інші смислові та стилістичні відтінки значень [35, с. 66].

Синонімічний аналіз було здійснено на основі словників-тезаурусів: Collins English Dictionary [47], Merriam-Webster Dictionary [55], Wordsmyth Dictionary Online [63], Thesaurus [61]. Застосовуючи словники синонімів, було визначено всі синоніми до імені концепту *poverty*.

Відповідно до значень лексеми *poverty*, виділено 3 синонімічні ряди: “*state of lacking adequate food, money or other needs*”, “*lack of something*”, “*poor or inferior quality*”.

Перший синонімічний ряд лексеми *poverty*, що має значення *state of lacking adequate food, money, material possessions or necessary means* охоплює такі синоніми: *pennilessness* (безгрошів'я), *need* (потреба), *distress* (злидні), *necessity* (нагальна потреба), *hardship* (нестатки), *insolvency* (неспроможність), *deprivation* (позбавлення), *penury* (недостача), *destitution* (злидні), *hand-to-mouth* (впроголодь), *beggary* (потреба), *indigence* (потреба), *necessitousness* (необхідність), *impecuniosity* (безгрошів'я), *impoverishment* (збідніння), *pauperism* (злидні), *debt* (борг), *famine* (гостра недостача), *starvation* (голод), *hunger* (голод), *pinch* (крайня потреба), *difficulty* (скрута). Домінантом-синонімом вважається лексема ***need*** зі значенням “*a state of want; poverty; the lack of something that is required or indispensable*” (стан потреби; бідність; відсутність чогось необхідного чи незамінного) [63].

До другого синонімічного ряду зі значенням *lack of something or scarcity* відносяться синоніми: *lack* (недостача), *scarcity* (дефіцит), *absence* (відсутність), *want* (нестача), *deficit* (нестача), *shortage* (дефіцит), *deficiency* (брак), *inadequacy* (неспроможність), *dearth* (брак), *paucity* (мізерність), *insufficiency* (недостатність), *sparsity* (нечисленність). Лексема ***lack*** зі значенням “*a situation*

in which you do not have any, or enough, of something that you need or want” (ситуація, в якій у вас немає чогось або недостатньо того, що вам потрібно чи те, що хочете) [54] є домінантною в цьому синонімічному ряді.

Третій синонімічний ряд зі значенням *poor or inferior quality* містить такі синоніми: *barrenness* (убогість), *infertility* (неродючість), *sterility* (безрезультатність), *aridity* (безплідність), *poorness* (скудність), *meagerness* (мізерність), *unfruitfulness* (неплідність). Лексема *poorness* зі значенням “*the state of not having a good quality or feature*” (стан відсутності гарної якості чи властивості) [57] є близькою за значенням зі словом-іменем концепту POVERTY, а отже, слугує домінантом цього синонімічного ряду.

Розглянемо детальніше синоніми кожного синонімічного ряду, які досліджено у мас-медійному дискурсі BBC News. Для цього було проаналізовано 139 статей станом на 2021 рік із синонімами імені концепту POVERTY.

Отже, до першого синонімічного ряду входять синоніми, об’єднані спільними значенням стану відсутності адекватної кількості їжі, грошей, чи інших потреб. Розберемо синоніми першого синонімічного ряду, які було виявлено у мас-медійному дискурсі:

Need – “*a state of want; poverty; the lack of something that is required or indispensable*” (стан потреби; бідність; відсутність чогось необхідного чи незамінного) [63].

Лексема *need* є частовживаною у мас-медійному дискурсі (71 приклад слововживань). Розглянемо декілька прикладів детальніше:

- “*We are committed to supporting the lowest-paid families and those most in need*” [44] – в даному фрагменті сполучення *in need* означає у потребі, нужденні, в яких постає фінансова проблема.
- “*A spokesman said it had targeted its support to families most in need by raising the living wage and spending hundreds of billions to safeguard jobs*” [44] – знову ж таки бачимо *families in need* – нужденні сім’ї, які потребують фінансової підтримки.

- “*It’s a huge moment for the campaign, which I’ve been proud to be a part of, and the growing support for a fairer way of allowing people to meet their basic needs”* [44] – тут йдеться мова про основні потреби (*basic needs*), такі як прихисток, їжа, оскільки вони є важливими для існування.
- “*It said the need for emergency food was driven by poverty, with its research showing 94% of people referred to them were destitute – meaning they cannot afford the essentials”* [44] – в даному фрагменті лексема *need* вжита разом з лексемою *poverty*, що свідчить про їх тотожність за значенням. *Need* означає потребу в харчуванні та необхідних речах.
- “*We are committed to supporting families most in need, spending billions more on welfare and planning a long-term route of poverty by protecting jobs through furlough and helping people find new work through our Plan for Jobs”* [44] – отже, в даному контексті *need* – це потреба в забезпеченні робочих місць.

Hardship – “*a situation that is difficult and unpleasant because you do not have enough money, food, clothes, etc.*” (складна і неприємна ситуація, через те, що не вистачає грошей, їжі, одягу тощо) [57].

Лексема *hardship* порівняно з лексемою *need* не є дуже поширеною, проте теж має місце у мас-медійному дискурсі (12 слововживань):

- “*People are eligible if they are experiencing extreme financial hardship, have lost their job or are waiting a first benefit payment”* [44] – в даному контексті *hardship* – труднощі, що пов’язані з фінансами та втратою роботи.
- “*It says 500,000 more people will be driven into poverty, including 200,000 children, while a further 500,000 of those already in poverty will find themselves in even worse hardship”* [44] – тут бачимо ототожнення лексем *poverty* і *hardship*, які несуть значення надзвичайно скрутної ситуації, в якій перебуває велика кількість людей.

- “*The discretionary assistance fund has been offered during the pandemic to help those in hardship*” [44] – допомога надається тим, хто перебуває в складній ситуації під час пандемії.
- “*Our Discretionary Assistance Fund has been available to provide hardship in partnership with Citizens Advice to address underlying financial needs, including specialist debt advice*” [44] – в даному фрагменті бачимо ототожнення лексем *hardship*, *needs* – труднощі, пов’язані з фінансовими потребами, боргами.
- “*A charity providing basic supplies to pregnant women and their families facing hardship, has reported a doubling in demand this Christmas*” [44] – труднощі, пов’язані з відсутністю речей першої необхідності для вагітних жінок.

Deprivation – “*the condition or state of not having something that one needs, esp. a thing that all or most people need, such as safety, affection, food, and shelter*” (становище або стан відсутності чогось, що потрібно, особливо те, що потрібно всім або більшості людям, наприклад, безпека, увага, їжа, прихисток) [63].

Лексема *deprivation* складає 14 випадків слововживань у мас-медійному дискурсі:

- “*He said it might be tackling the consequences of “long-term deprivation, where there might be fifth and sixth generations of workless families*” [44] – в даному фрагменті бачимо наслідки позбавлення або відсутності роботи.
- “*Mr. Watterson said while in many areas the benefits system worked well, there were other areas of “great deprivation and need”* [44] – тут спостерігаємо наближення лексем *deprivation*, *need*, які несуть спільне значення потреби, відсутності.
- “*After a tough childhood and a brief spell of homelessness, Steve’s no stranger to deprivation himself*” [44] – значення лексеми *deprivation* пов’язане з тяжким становищем, безпритульністю.

- “*That data is published every five years and takes into account determinants of deprivation, not just financial, including access to health services*” [44] – лексема *deprivation* несе значення не тільки відсутності фінансової підтримки, але й доступ до медичних послуг.
- “*It all started when the first lockdown started and we were hearing stories of deprivation and looking to see how we could help as a company*” [44] – становище відсутності чогось було показною на початку періоду карантину.

Destitution – “*utter poverty, or the extreme want of the necessities of life*” (повна бідність або надзвичайна нестача необхідних речей для життя) [63].

Лексема *destitution* є доволі рідкісною, було досліджено 1 випадок слововживання:

- “*Destitution and the resulting inability to afford essentials is the main reason for people needing to use a food bank*” [44] – в даному фрагменті бачимо гостру нестачу речей першої необхідності.

Debt – “*the situation of owing money, especially when you cannot pay*” (ситуація заборгованості, особливо коли ви не можете сплатити) [57].

Лексема *debt* складає 21 слововживання у мас-медійному дискурсі, розглянемо декілька прикладів:

- “*We see how debt impacts people’s mental and physical health, as well as causing relationships to break down and social isolation*” [44] – лексема *debt* має значення фінансових труднощів, які впливають на психічне та фізичне здоров’я людей.
- “*The ongoing crisis will have drained many people’s financial and interpersonal resources and forced many to take on debt, meaning the pandemic will likely continue to affect people’s ability to afford essentials – even as restrictions ease and the wider economy begins to recover*” [44] – криза впливає на фінансові статки людей, і змушує їх до вдаватись до боргів.

- “*There are families out there who are really going to struggle, they’ve got debts, they’ve got issues*” [44] – в даному контексті йде мова про боротьбу людей з проблемами, боргами.
- “*We’ve repeatedly heard from families living on low incomes how they have had to cut back on essentials such as food, heating and clothing for children and are sinking deeper into debt*” [44] – скорочення витрат на предмети необхідності пов’язані з великою кількістю боргів.
- “*It cites factors including not being able to travel food shops and higher heating and lighting costs from being at home, and it warns the poor have got into greater debt*” [44] – борги, неможливості дозволити достатню кількість харчових продуктів, високі ціни на опалення та світло є ознаками бідності серед людей.

Starvation – “*extreme suffering or death, caused by lack of food*” (надзвичайні страждання або смерть, спричинені відсутністю їжі) [47].

Лексема *starvation* не є частотною, досліджено 2 приклади слововживання у мас-медійному дискурсі:

- “*His disastrous Great Leap Forward, which began in 1958, forced farmers into communes, leading to mass starvation in the countryside*” [44] – відсутність необхідної кількості їжі призвело до масового голодування.
- “*The BBC’s John Simpson returns to Afghanistan where millions are facing starvation*” [44] – *to face starvation* – зіткнутись з голодом, голодувати.

Hunger – “*a severe lack of food which causes suffering or death*” (гостра нестача їжі, яка спричиняє страждання або смерть) [47].

Лексема *hunger* складає 8 випадків слововживань у мас-медійному дискурсі:

- “*Plaid Cymru said it would end poverty and child hunger by expanding free school meals, offering them to all primary pupils by the end of their first term*” [44] – у даному фрагменті бачимо зусилля боротьби з бідністю та голодом.

Penury – “*the state of being very poor; severe dearth*” (дуже нещасний, кепський стан; сильна нестача) [57].

Лексема *penury* становить 1 випадок слововживань:

- “*The horror of laying everyone off and putting them in penury made my physically sick*” [44] – стан гострої нестачі чогось призводить до фізичного захворювання.

Bankruptcy – “*the condition of being legally insolvent or bankrupt; impoverishment or destitution*” (становище юридичної неплатоспроможності або банкрутства; зубожіння або злидні) [63].

Досліджено 2 випадки слововживання лексеми *bankruptcy*:

- “*Care home owners fear legal action over Covid could cause bankruptcy*” [44] – становище неможливості розрахуватись з боргами.
- “*But his debts got so bad that he had to file for personal bankruptcy*” [44] – тут ми бачимо неспроможність сплати боргів, яка призводить до банкрутства.

Hand-to-mouth – “*a way of life in which you have hardly enough food or money to live on*” (спосіб життя, при якому у вас ледве вистачає їжі чи грошей, щоб жити) [47].

Лексема *hand-to-mouth* налічує 2 слововживань у мас-медійному дискурсі:

- “*Megan Potts from Bangor in Country Down says she is already living “hand-to-mouth” on Universal Credit*” [44] – наголошується на бідному способі життя.
- “*The poorest were the hardest hit as they were unable to find work in a country where one in two people is working in the informal economy, and many live hand-to-mouth*” [44] – в даному контексті вживається прикметник *the poorest* (найбідніші) та *hand-to-mouth* (спосіб життя в бідності).

Pinch – “*extreme stress or need*” (сильний стрес чи потреба) [47].

Лексема *pinch* не є частотною та налічує 1 випадок слововживання у мас-медійному дискурсі:

- “*American shoppers, especially those on low incomes have felt the pinch of higher prices, with annual inflation at rates not seen for 40 years*” [44] – в цьому випадку лексема *pinch* передає значення стресу, напруги, спричинені підняттям цін.

Difficulty – “*a bad situation with a lot of problems*” (погана ситуація з великою кількістю проблем) [54].

Лексема *difficulty* становить 10 випадків слововживань в англomовному мас-медійному дискурсі:

- “*Both families were in extreme financial difficulty*” [44] – в даному фрагменті бачимо труднощі, пов’язані з фінансовим становищем.
- “*It says that more than half of children experiencing difficulty getting enough food in England don’t qualify for free school meals, and warns that rising food and fuel prices means pressure on low-income families is likely to increase this winter*” [44] – тут спостерігаємо труднощі, які стосуються забезпечення достатньої кількості їжі.

Перейдемо до другого синонімічного ряду зі значенням *lack of something or scarcity* (відсутність чогось чи нестача). Розглянемо синоніми цього ряду, які були виявлені при аналізі мас-медійного дискурсу BBC News:

Lack – “*a situation in which you do not have any, or enough, of something that you need or want*” (ситуація, в якій у вас немає чогось або недостатньо того, що вам потрібно чи те, що хочете) [54].

Лексема *lack* простежена у 19 випадках вживання у мас-медійному дискурсі, розглянемо деякі з них:

- “*Food insecurity is the disruption of food intake or eating patterns due to a lack of money or resources*” [44] – брак грошей чи інших ресурсів призводить до відсутності продовольчої безпеки.

- “*We’ve been noticing that the kind of unhealthy eating behaviors and that lack of access to fresh fruit and vegetables, was really coming out in that story with those who were more deprived*” [44] – знову ж таки бачимо ситуацію, пов’язану з відсутністю їжі, а саме фруктів та овочів.
- “*The Salvation Army says coastal areas in particular are “in dire need” but its report, published on Wednesday, highlights a lack of consultation*” [44] – в даному прикладі бачимо вживання лексем *need* та *lack* в одному контексті, що доводить їх тотожне значення відсутності чогось.

Deficiency – “*the quality or state of being defective of or lacking some necessary quality or element*” (якість або стан дефекту чи відсутності якоїсь важливої якості чи елемента) [55].

Лексема *deficiency* не є частотною у мас-медійному дискурсі та налічує 1 слововживання:

- “*Troublingly thin, his nondescript brown T-shirt hanging off his shoulders and long legs curved outwards at the knee – a sure sign of vitamin D deficiency and the reason for his bow-legged gait*” [44] – в даному прикладі йдеться про дефіцит вітаміну Д.

Отже, можемо побачити, що вище наведені синоніми з першого та другого синонімічних рядів представлені у мас-медійному дискурсі по рубриці POVERTY. Проаналізувавши частотність лексем першого та другого синонімічних рядів ми здійснили кількісний аналіз та подали результати у вигляді діаграми (див. рис. 2.1). Відповідно, отримали такі дані: *need* (46%), *debt* (13%), *lack* (12%), *deprivation* (9%), *hardship* (8%), *hunger* (5%), *starvation* (1%), *bankruptcy* (1%), *hand-to-mouth* (1%), *destitution* (1%), *penury* (1%), *pinch* (1%), *deficiency* (1%).

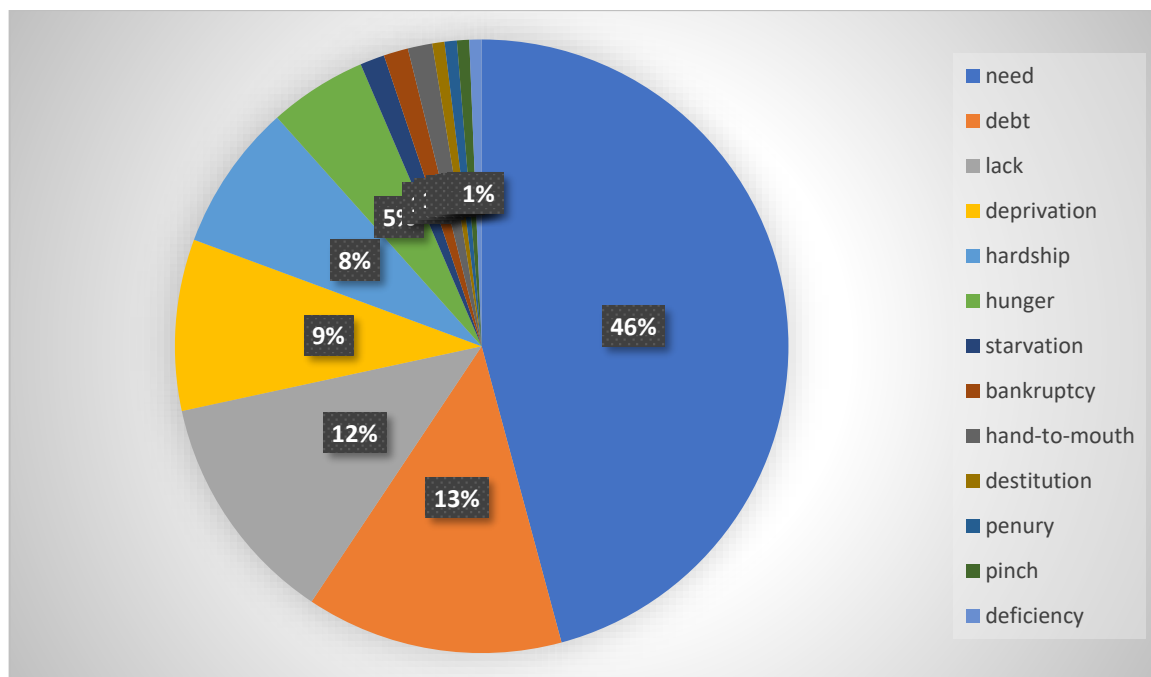


Рис. 2.1 Частотність лексем синонімів слова-імені концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі

Згідно аналізу синонімічних рядів слова імені концепту POVERTY спробуємо утворити номінативне поле концепту, яке складатиметься з ядра та периферії. Таким чином, у складі номінативного поля концепту виділяємо 2 номінативні групи, адже було виявлено три синонімічні ряди слова-імені концепту POVERTY, з яких тільки два ряди були досліджені в мас-медійному дискурсі. Бачимо, що 2 номінативні групи: *state of lacking adequate food, money, material possessions or necessary means* та *lack of something or scarcity* формують номінативне поле концепту.

До першої номінативної групи входять лексеми, які номінують становище відсутності необхідних речей, їжі, грошей: *need* (71), *debt* (21), *deprivation* (14), *hardship* (12), *difficulty* (10), *hunger* (8), *starvation* (2), *bankruptcy* (2), *hand-to-mouth* (2), *destitution* (1), *penury* (1), *pinch* (1). Друга номінативна група складається з лексем, які номінують нестачу, дефіцит: *lack* (19), *deficiency* (1).

Ті лексеми, що характеризуються найбільшою частотністю в мас-медійному дискурсі, будуть вважатися ядром концепту. У пункті 2.2 ми

визначили ім'я концепту – лексему *poverty*, яка наділена великою повнотою значень та складає 280 слововживань у мас-медійному дискурсі. Тому, лексема-домінант *poverty* є елементом ядра концепту. Сюди ж віднесемо лексему *need* з першої номінативної групи, яка зустрічається 71 раз, а отже, є другою після лексеми *poverty* по частотності. Ядро концепту POVERTY репрезентує концепт зі сторони становища бідності, відсутності, потреби.

До ближньої периферії відносимо такі лексеми: *debt* (21), *deprivation* (14), *hardship* (12), *difficulty* (10), *hunger* (8). Перелічені лексеми відносяться до першої номінативної групи. Вони об'єднані значенням відсутності речей першої необхідності та труднощі, пов'язані з цим. Також до ближньої периферії входить лексема *lack* (19), яка входить в другу номінативну групу та передає значення нестачі.

Дальня периферія формується за допомогою лексем першої номінативної групи: *starvation* (2), *bankruptcy* (2), *hand-to-mouth* (2), *destitution* (1), *penury* (1), *pinch* (1). Дані лексеми ілюструють значення такого способу життя, яке супроводжується стражданнями, злиднями, стресом. До дальньої периферії також відносимо лексему *deficiency* (1) з другої номінативної групи. Ця лексема передає значення відсутності якості чи складника.

Кількісний показник підтверджує те, що лексеми *poverty* (280) та *need* (71) імені є найчисельнішими. Близько 63% ядерної зони зосереджено в статтях мас-медійного дискурсу. Ближня периферія представлена меншою кількістю лексем, а саме 6: *debt*, *lack*, *deprivation*, *hardship*, *hunger*. Дальня периферія характерна низькою частотністю та налічує 7 лексем: *starvation*, *bankruptcy*, *hand-to-mouth*, *destitution*, *penury*, *pinch*, *deficiency*. Ми спробували графічно зобразити номінативне поле концепту POVERTY (див. рис. 2.2).

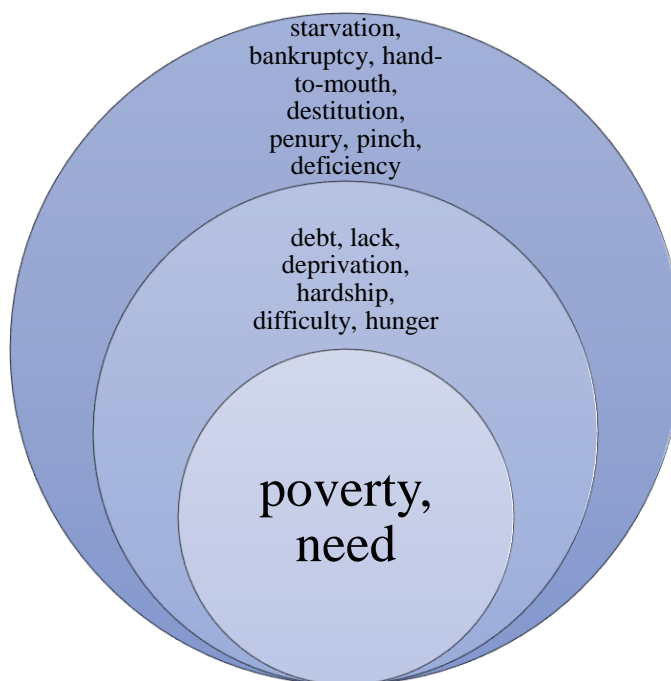


Рис. 2.2 Номінативне поле концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі

На основі 139 статей британської корпорації новин BBC News по темі POVERTY найчастіше зустрічаються синоніми лексеми *poverty*: *need*, *debt*, *lack*, *deprivation*, *hardship*, *difficult*, *hunger*. Такі лексеми-синоніми як: *starvation*, *bankruptcy*, *hand-to-mouth*, *destitution*, *penury*, *pinch*, *deficiency* є менш вживаними.

Отже, аналізом синонімічного ряду імені концепту POVERTY та частотності вживання синонімів вдалось доповнити поняттєвий складник концепту додатковими ознаками. За допомогою словників-тезаурисів було виокремлено 3 синонімічні ряди: “*state of lacking adequate food, money or other needs*”, “*lack of something*”, “*poor or inferior quality*”. Сформовано номінативне поле концепту POVERTY, яке охоплює дві номінативні групи синонімічних рядів: *state of lacking adequate food or money* та *lack of something or scarcity*. На основі кількісного аналізу, ми визначили найбільш та найменш частотні синоніми, та розподілили їх до ядерної та периферійної зон концепту POVERTY.

Висновки до розділу 2

1. Дослідження понятійного складника концепту POVERTY розпочато з виявлення етимології лексеми *poverty*. Шляхом етимологічного аналізу з'ясовано внутрішню форму опорної лексеми *poverty*. Етимологічне дослідження дозволило встановити історичні тенденції концепту у мовній картині світу. Етимологічний шар концепту POVERTY охоплює значення: відсутність достатньої кількості засобів існування, безгрошів'я, незначні засоби, помірні обставини, бідність, злидні, жалюгідне становище, нестача, потреба, брак грошей чи товарів. На основі аналізу етимології імені концепту було визначено негативні ознаки концепту POVERTY.
2. Дефініційний аналіз дозволив розкрити понятійну складову концепту POVERTY. Для цього було досліджено дефініції слова-імені концепту POVERTY, подані у 8 тлумачних словниках. Аналіз лексикографічних джерел продемонстрував 32 дефініції. Проаналізувавши частотність значень у словниках, ми визначили основні та периферійні дефініції концепту. Окрім того, за допомогою кількісних підрахунків встановлено, що слово імені концепту POVERTY зустрічається у мас-медійному дискурсі тільки з 4 дефініціями, поданими з лексикографічних джерел. Також завдяки дефініційному аналізу імені концепту POVERTY нам вдалося виявити основні словникові тлумачення. Найчастотнішим є значення, яке описує *poverty* як скрутне становище, в якому перебуває людина. Винятковим є значення зречення від участі релігійного ордену. Об'єднавши всі дефініції ключової лексеми концепту, ми зосередили увагу на двох: “*state, situation, in which a person is, without having the usual or socially acceptable amount of money, material possessions, means to ensure primary needs and comfort*” та “*any situation in which there is a scarcity, dearth, insufficiency of necessary properties, desired qualities, ideas, feelings, scarcity of ingredients and qualities*”. Також ми проілюстрували приклади зі

статей британської новинної корпорації BBC, в яких можна простежити центральні значення імені-лексеми концепту POVERTY.

3. Компонентний аналіз концепту POVERTY дозволив встановити семну структуру значень імені концепту. Це сприяло розкриттю актуальних понятійних характеристик концепту. У результаті встановлено 2 класеми: стан бідності та стан відсутності необхідних засобів існування. Відповідно, було вказано на наявність 5 інтегральних сем концепту. Завдяки компонентному аналізу у вигляді інтегральних сем досліджено когнітивні ознаки концепту: «стан бідності», «стан відсутності необхідних засобів існування», «відсутність чогось в загальному», «дефіцит властивостей чи якостей», «мала чи недостатня кількість». Було встановлено ядерну та периферійну частину імені концепту POVERTY.
4. При дослідженні синонімічного ряду імені концепту POVERTY виявлено актуальні ознаки поняттєвого складника концепту. Аналіз синонімів здійснено за допомогою 4 словників-тезаурусів. Виявлено 3 синонімічні ряди лексики *poverty* на основі дефініцій: “*state of lacking adequate food, money or other needs*”, “*lack of something*”, “*poor or inferior quality*”. Також ми здійснили структурування номінативного поля на основі двох номінативних груп синонімічних рядів: *state of lacking adequate food or money* та *lack of something or scarcity*. Кількісний аналіз дозволив встановити наявність та частотність лексем синонімів, зібраних з матеріалів словників, згідно чого з’ясовано ядерну та периферійну зони номінативного поля концепту POVERTY.

РОЗДІЛ 3 ОБРАЗНИЙ ТА ЦІННІСНИЙ СКЛАДНИКИ КОНЦЕПТУ POVERTY У МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

3.0 Вступні зауваження

Розділ присвячено дослідженню образного та ціннісного складників концепту POVERTY в англomовному мас-медійному дискурсі. Задля розкриття образного складника концепту досліджено концептуальні метафори, через які концепт об'єктивується в британській корпорації новин BBC News. Ціннісний складник концепту виявлено у метафоричних засобах реалізації концепту.

3.1 Образний та ціннісний складники концепту

Оскільки культурний концепт – є багатовимірним смисловим утворенням, то в ньому чітко виокремлюється не тільки понятійна, але й образна та ціннісна складові. Образна складова концепту ставить перед собою завдання дослідити перцептивну та пізнавальну сторони концепту як психолінгвістичного явища [14, с. 98].

Образна складова концепту – «це відбиток чуттєвих уявлень в пам'яті поєднаних з метафоричними переносами» [15, с. 27]. В сучасній лінгвістиці метафора відіграє важливу роль у думках та діях людини. Більша частина нашої звичайної концептуальної системи метафорична за своєю природою. Це вкотре доводить той факт, що людські розумові процеси значною мірою метафоричні. А отже, метафоричні лінгвістичні висловлювання мають місце при умові присутності метафори у понятійній системі особистості [15, с. 4].

Саме завдяки концептуальним метафорам виникає здатність осягати та сприймати певні явища та предмети через бачення інших. Метафори спрямовують свою увагу на образний та ціннісний компоненти. В результаті, відбувається зміна образів, вони можуть підкреслювати свою цінність в

зростаючому або спадаючому напрямку [32, с. 114]. Таким чином, в нашому дослідженні ми розкриватимемо актуалізацію образного складника концепту POVERTY за допомогою концептуальних метафор, які зберігають концепт у мовній свідомості особистості.

Концептуальна метафора – це один з базових механізмів осмислення нашого досвіду. Саме концептуальні метафори можуть формувати нові значення, порівняння та окреслювати нову реальність [52, с. 211].

Дж. Лакофф та М. Джонсон розрізняли такі концептуальні метафори як: орієнтаційні, онтологічні, структурні [52].

Орієнтаційні метафори є опозиційними та мають відношення до просторової орієнтації, наприклад вгору-вниз, центральний-периферійний [52, с. 15].

За допомогою онтологічних метафор, людина орієнтується на різних аспектах ментального досвіду, тобто онтологічні метафори – це сприйняття об'єктів та субстанцій як складова нашого досвіду, ідентифікація та осмислення наших переживань [52, с. 26].

Структурні метафори так як орієнтаційні та онтологічні метафори беруть за основу систематичний зв'язок в нашому досвіді. Проте, структурні метафори дозволяють використовувати одне чітко виокремлене структуроване поняття для структурування іншого [52, с. 62].

Ціннісна складова концепту є визначальною ланкою у дослідженні концепту. Саме сукупність концептів, які розглядаються зі сторони оцінки утворюють ціннісну картину світу. При цьому виокремлюються найвагоміші змісти культури, ціннісні домінанти, які допомагають сформувати певний тип культури, який зберігатиметься у мовному лексиконі [14, с. 107]. Під ціннісним аспектом мовних виразів розуміємо оцінку як семантичне поняття. Це може бути розтлумачено в такому вигляді: А (суб'єкт оцінки) має таке відношення або думку щодо Б (об'єкт оцінки) як добрий/поганий [6, с. 21]. Е. М. Вольф, вважає що оцінка – це універсальна категорія, адже, мабуть, не існує мови, в якій би не

було репрезентації чогось як добре/погано [6, с. 24]. Оцінка як ціннісна точка зору може виражатись різними мовними засобами. Це може бути як слово, так і група слів, або ж мовні висловлювання [6, с. 22].

Концептуальні метафори, які реалізуються в ціннісному змісті є складовою ціннісної картини світу [41, с. 56]. В. Н. Телія зазначає, що метафоричний концепт є підґрунтям ціннісного осмислення речей. Насамперед, метафора має місце тоді, коли надаються певні ознаки шляхом предикації. За умови відсутності цього чинника метафоричний перенос відсутній [41, с. 52]. Важливо розуміти, що для оцінювального елемента метафори може служити як певний ціннісний знак, так і нейтральна оцінка [41, с. 55].

Формування ціннісного змісту при перенесенні ознак з неживого на людину властиве дієслівним та іменним метафорам [41, с. 64]. В нашому дослідженні ми будемо брати за основу предикати-дієслова, які переходять в психічні стани людини, міжособистісних відношень та набувають ціннісних значень. Саме дієслова вказують на спосіб здійснення якоїсь дії [41, с. 57]. Але й також мають місце іменники, через які проявлятимуться ціннісні конотації [41, с. 58].

Отже, для розкриття образної та ціннісної складових концепту, ми послуговуватимемось даними концептуальних метафор як інструменту, за допомогою яких людина закладає певну оцінку в зміст концепту.

3.2 Образний компонент концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі

В нашому дослідженні ми дотримуємось класифікації концептуальних метафор за Дж. Лакоффом та М. Джонсоном. Для аналізу образного компоненту концепту POVERTY проаналізовано 139 статей британської корпорації новин BBC News станом на 2021 рік. Ми проаналізували 280 фрагментів зі

слововживанням слова-імені концепту POVERTY, з яких виокремили 47 фрагментів дискурсу з метафорами.

Дослідивши фрагменти з мас-медійного дискурсу BBC, можемо стверджувати, що концептуальні метафори репрезентують образну складову концепту POVERTY.

Розпочнемо наш аналіз зі структурної метафори **БІДНІСТЬ – ПРЕДМЕТ ОТОЧЕННЯ**. Ця метафора специфікує бідність як те, що оточує нас, супроводжує, знесилює. Розгляньмо детальніше цю метафору на прикладах зі статей BBC:

- *“Poverty is all around us, even in places where we don’t think it would be,” Mrs. Wilson said*” [44]. В даному прикладі бідність представлена як явище, яке оточує нас. Воно може зустрічатись в будь-якому місці та в будь-який час. І це не завжди може стосуватись нас особисто, але ми завжди будемо за цим спостерігати.
- *“Wales faces a “rising tide of poverty” after Covid”* [44]. В даному фрагменті бідність постає як предмет оточення, якому характерне зростання. Саме тому, Уельс зіткнувся з такою проблемою після коронавірусного захворювання.
- *“Amber Smith, 30, faced poverty, homelessness and a court summons after she and her partner split up and she found they hadn’t paid rent for months”* [44]. Знову ж таки бачимо зіткнення один на один людини та бідності. Мовною реалізацією метафори є предикат *to face* – зіткнутись зі складною ситуацією.

У суспільстві бідність є соціальною проблемою, а отже, використовуються метафори, які повідомляють про вплив бідності на людей і суспільство. Різновидом онтологічної метафори є персоніфікація. Персоніфікація – вид метафори, який дозволяє охопити широкий спектр взаємодії з нелюдськими істотами з точки зору людських мотивів, дій, якостей [52, с. 34]. Яскравим прикладом персоніфікації є **БІДНІСТЬ – СУПРОТИВНИК**. Тобто людина

сприймає абстрактне явище – бідність крізь призму людської сутності – супротивника, ворога. В даній ситуації бідність сприймаємо як труднощі з якими людина бореться, як з ворогом чи противником. Таким чином, вирішення таких проблем як соціальні чи особисті труднощі сприймаються як боротьба з запеклим супротивником:

- *“I will tackle violence and poverty in London”* [44]. В цьому прикладі можна сприймати боротьбу з бідністю як фізичну, так і моральну. Дієслово *“to tackle”*, що означає докладати рішучих зусиль для вирішення проблеми або складного завдання, можна замінити синонімом – *to combat* (вжити певних заходів, аби зменшити або запобігти чомусь поганому, небажаному), *to fight* (змагатись, протистояти чомусь).
- *“Wolves boss donates £250,000 to help tackle poverty”* [44]. В цьому прикладі ми бачимо фінансовий шлях подолання бідності. Тобто людина ладна на все, а в нашому випадку – пожертвою грошей аби допомогти тим, хто потребує і таким чином боротись з бідністю.
- *“At the ceremony on Thursday, Mr. Xi handed out medals to key figures in the poverty fight”* [44]. У цьому випадку бідність постає як ворог, а ключові постаті (*key figures*) – люди, окремі особи або установи, які чинять опір та борються з бідністю.
- *“The Bristol Local Food Fund (BLFF) aims to raise the money by 30 November to go towards fighting food poverty”* [44]. На прикладі цього речення бачимо, що бідність знову постає як ворог, супротивник, проти якого фонд має намір чинити опір фінансово.
- *“The charity, which also provides food and holiday clubs for struggling families, was founded in 2017 and has raised tens of thousands of pounds to combat child poverty in Leeds”* [44]. В даному фрагменті метафора СУПРОТИВНИК вербалізується предикатом *to combat* – боротись. Тобто благодійна організація бореться з дитячою бідністю.

- “*Ms. Robinson said such a scheme would be “revolutionary in our fight against poverty”, but would not replace secure employment or keep wages down*” [44]. Знову ж таки, бідність ототожнюється з суперником, проти якого в даному випадку розроблена схема (*scheme*) у боротьбі з бідністю (*fight against poverty*).
- “*While China has made substantial work of tackling the deepest poverty first, should it be holding itself to a higher standard?*” [44]. Метафора БІДНІСТЬ – СУПРОТИВНИК вербалізується мовним вираженням *to tackle the deepest poverty* – боротись з надмірною бідністю.

Онтологічна метафора **БІДНІСТЬ – ГАНЬБА** є унікальною та рідкісною та містить в собі важливий зміст:

- “*It is shameful that 30% of our children are in poverty*” [44]. В цьому прикладі співвідносяться явища сорому та бідності. Тут сором співвідноситься з процентним відношенням бідності.
- “*However, this success in bringing people out of abject poverty is not simply down to the government, he says*” [44]. Мовним утіленням метафори є прикметник *abject*, який характеризує бідність як жалюгідні, принизливі обставини, за яких люди змушені жити.

Онтологічна метафора **БІДНІСТЬ – ПРІОРИТЕТ** вказує на те, що явищу бідності надається першочергове значення у суспільстві:

- “*New Manchester City Council leader makes poverty a top priority*” [44]. В цьому прикладі бідність знову ж таки сприймається як шкода, хвороба (*makes poverty*), яку потрібно зробити головним пріоритетом (*top priority*) аби в подальшому боротися з нею.
- “*Ending child poverty by 2020 was a “fundamental” Welsh government priority but the figures have not dropped*” [44]. Тут знову ж таки бачимо бідність, а саме дитячу (*child poverty*) як шкоду, яку потрібно подолати (*ending child priority*). В цьому випадку пріоритет подолання дитячої бідності є фундаментальним (*fundamental priority*).

- “*The report by the Joseph Rowntree Foundation urges the government to prioritize tackling poverty*” [44]. Онтологічна метафора вербалізується за допомогою предиката *to prioritize* – розглядати щось як дуже важливе, надавати велику увагу. В нашому фрагменті першочергова увага надається бідності, а саме боротьбі з бідністю.

Онтологічна метафора **БІДНІСТЬ – ПАСТКА** є достатньо змістовною в англomовному мас-медійному дискурсі. Цю метафору ми розуміємо як становище, в якому людина опинилася або дослівно потрапила в пастку – бідність, скрутне становище і надзвичайно важко вийти, вибратися з цього стану:

- “*Even before coronavirus, around 700,000 people in Wales were trapped in poverty*” [44]. В цьому прикладі ми бачимо, що навіть до ситуації з коронавірусним захворюванням, велика кількість людей потрапила в пастку бідності.
- “*Together with low wages and inadequate benefit levels, high private rents lock people in Wales in poverty*” [44]. В даному фрагменті метафора актуалізується предикатом *to lock* – замкнути, зачиняти. Тут ми розуміємо бідність як пастку, в яку людина потрапила і не може звідти вибратись.
- “*His government says that over an eight-year period, nearly 100 million people have been lifted out of poverty*” [44]. Метафора БІДНІСТЬ – ПАСТКА в даному прикладі реалізується за допомогою предиката *to lift out* – витягати, виймати. Бачимо, що мільйонам людей вдалось вирватись з бідності (*have been lifted out of poverty*), пастки в якій вони знаходились тривалий період часу.
- “*Millions of people have been pushed into poverty as a result of the country’s years-long crisis*” [44]. Предикат *to push into* (зіштовхнути, запроторювати) також використовується для мовної репрезентації метафори ПАСТКА. Отже, мільйони людей «опинились» або «зіштовхнулись» з бідністю.

- “*During the pandemic, state intervention by more prosperous nations, such as furlough and benefits payments, was vital to keep more people from sinking into poverty*” [44]. У цьому прикладі концепт реалізується за допомогою предиката *to sink into* – зануритись, поглинати. Під час пандемії було життєво необхідним втримати людей від занурення в бідність.
- “*Meanwhile, 100 million sank into extreme poverty...*” [44] – метафора вербалізується предикатом *to sink into* – поринути, зануритись.
- “*A grandmother says she feels “pushed into poverty” after taking on parental responsibility to stop her two grandchildren going into care*” [44]. Знову бачимо асоціації бідності з пасткою, з якою зіштовхнулись люди (*pushed into poverty*).
- “*It’s more common in areas of deprivation and kinship carers are plunged into poverty because they’ve done the right thing*” [44]. На цьому прикладі також можемо побачити, як концепт БІДНІСТЬ пов’язаний з метафорою ПАСТКА предикатом *to plunge into* – поринати, переживати неприємну ситуацію чи нещастя. В нашому випадку це бідність – явище, з яким людина стикається та переживає, ніби поринувши в пастку цієї безвиході.
- “*Save the Children has called on the Welsh government to take “urgent” action or risk more children being “swept up” into poverty*” [44] – наведений приклад вербалізується предикатом *to sweep up into* – примушувати до чогось, спонукати до дій, дослівно «замести». Отже, *swept up into poverty* – впасти, потрапити в злидні.
- “*Some Syrian refugees that have resettled in Northern Ireland are “trapped within a system of poverty and trauma”, a Commons committee has heard*” [44]. В наведеному прикладі яскраво виражено метафору БІДНІСТЬ – ПАСТКА за допомогою предиката *to be trapped* – опинитись в тяжкій

ситуації, з якої важко вибратись. У нас це система бідності та травм, в якій застрягли біженці.

- “*Meanwhile, in western Kenya, a 12-year trial is taking place, where every adult is being paid \$22 (£16) per month to see if it can help lift people out of poverty*” [44]. В даному фрагменті відбувається інтерпретація концепту БІДНІСТЬ як пастки. *To lift out of poverty* – вирватись з бідності.
- “*The party planned to lift people from poverty through initiatives like free childcare, green job creation and the eradicating, in some circumstances, of household debt sold to collection agencies*” [44]. Тут також бачимо реалізацію метафори БІДНІСТЬ – ПАСТКА за допомогою предиката *to lift from* (вивести).
- “*When I was quite young, my father lost his job, in the 1980s and we were plunged into poverty and moved to a council estate*” [44]. Тут спостерігаємо, що метафора специфікується як ПАСТКА за допомогою предиката *to plunge into poverty* (погрузитись, поринути в злидні).
- “*And education is the only way that children will break that cycle of poverty*” [44]. Метафора вербалізується лексичним висловлюванням *cycle of poverty* – порочний круг бідності. Тут мається на увазі цикл бідності, який виникає тоді, коли люди не мають ресурсів аби вирватись з пастки бідності. Порочний круг бідності – явище, яке переходить від одного покоління до іншого.
- “*Boris Johnson says it is his “fervent belief” that improving girls’ education in developing countries is the best way to “lift communities out of poverty*” [44]. Мовним утіленням метафори є предикат *to lift something out* – витягнути щось з якогось місця. В нашому прикладі постає завдання *to lift communities out of poverty* – вивести громади з бідності.
- “*Next month’s £20-a-week cut in universal credit risks pushing working people into poverty, a senior Conservative MP has warned*” [44]. Даний

приклад за допомогою предиката *to push into* (зіштовхнути, запроторювати) ототожнює бідність з пасткою.

- “*CCW also urged the industry to do more to prevent households slipping into water poverty*” [44] – метафора вербалізується предикатом *to slip into* – впасти, прослизнути.

Онтологічна метафора **БІДНІСТЬ – ВИЖИВАННЯ** також стосується контексту нестатку, стану, за якого людина намагається всіма зусиллями продовжувати життя:

- “*The poverty he experienced as a child, revealing he was “in survival mode”*” [44]. Отже, бідність це не тільки про боротьбу, але й здатність справлятися з критично-важким становищем нестатку чогось.

В онтологічній метафорі **БІДНІСТЬ – ХВОРОБА** ми сприймаємо бідність як недугу, хворобливий стан, якого потрібно позбуватись та викорінювати всіма можливими способами:

- “*The UK is one of the richest countries in the world but can it eradicate poverty within its borders by 2030?*” [44]. Дана метафора реалізується за допомогою предиката *to eradicate* – викорінити, покласти край бідності.
- “*In his speech on Thursday, Mr. Xi said the “arduous task of eradicating extreme poverty has been fulfilled”*” [44]. Тут бачимо, що поставлене завдання по викоріненню бідності як хвороби є виконане.
- “*Eradicating rural poverty has been a key initiative of Mr. Xi’s since he came to power in 2012*” [44]. В цьому прикладі викорінення бідності є першочерговим завданням, яке співвідноситься з лексичним словосполученням: *eradicating rural poverty – key initiative* (викорінення бідності в сільській місцевості – ключова ініціатива).
- “*A charity spokeswoman said it was aimed at ending food poverty and equipping children with “vital life and cookery skills to support seamless navigation into adult life”*” [44]. В даному фрагменті метафора реалізується предикатом *to end* – зупинити продовольчу бідність. Тобто

тут бідність теж постає як хвороба, яку потрібно якнайшвидше зупинити.

- *“The Welsh Conservatives said the party was “committed to ending poverty and supporting the lowest-paid families” [44].* І знову, можемо побачити, що здійснюються заходи, спрямовані на припинення бідності. В цьому фрагменті метафора об’єктивується предикатом *to end* – зупинити, припиняти.
- *“FareShare NI supplies food to groups which work to alleviate food poverty in the local community” [44].* Предикат *to alleviate* має значення «полегшувати, робити щось менш болісним чи серйозним» і використовується в контексті хворіб, захворювань. Тому, так само бідність як захворювання люди намагаються полегшити, зменшити вираженість страждань чи труднощів від харчової бідності.
- *“We can’t allow this situation to go on – poverty harms every aspect of a child’s development...” [44].* Отже, бідність – це як шкідник, який негативно впливає на розвиток дитини та має довгострокові наслідки для суспільства в цілому. Предикат *to harm* має значення *завдавати шкоди*.

Досить незвичайним є втілення онтологічної метафори **БІДНІСТЬ** – **ПЕРЕШКОДА**. В даному випадку бідність сприймається як явище, яке перешкоджає жити, радіти звичайним речам, не думати про певні фінансові, продовольчі, матеріальні труднощі:

- *“Presenting the report, public health consultant Duncan Cooper said if child poverty was not addressed “then we are setting up problems for future years” [44].* В даному фрагменті бачимо заваду чи загрозу на подальше майбутнє дітей у зв’язку з бідністю.
- *“Poverty is not having enough money to buy food, clothing and a safe place to live and, in 2015, the government set a target to “make sure no child is living in poverty by 2020” [44].* Тут бачимо, що соціальне положення

бідності пов'язане з недостатньою кількістю фінансів, а отже, є перешкодою купівлі необхідних споживчих, промислових товарів, чи навіть забезпечення місця для проживання чи прихистку.

- *“This is going to drive families and children into poverty”* [44]. Тут мається на увазі бідність як явище, яке є завадою для розвитку у багатьох сферах. *To drive into poverty* – зіткнутись з бідністю. Отже, зіткнувшись з бідністю, очікуються різного роду труднощі, тобто перешкоди.
- *“Without it, the Joseph Rowntree Foundation estimates, 500 000 more people will be driven into poverty”* [44]. Аналогічно з попереднім прикладом, маємо реалізацію онтологічної метафори предикатом *to be driven into poverty* – бути загнаним у злидні.

Наступну ми розглянемо орієнтаційну метафору: **БІДНІСТЬ – ЗМІННА СУТНІСТЬ**. Тут мається на увазі осмислення бідності як зміни стану в сторону збільшення або зменшення.

- *“Leanne Wood MS said jobs should be the priority to help reduce poverty and health inequality”* [44]. В цьому прикладі зазначено пріоритет, за яким потрібно змінювати сутність бідності, а саме зменшувати її.
- *“High quality female education empowers women, reduces poverty and unleashes economic growth”* [44]. В цьому реченні також можемо побачити метафоричне значення бідності – змінної сутності.
- *“She feels the system can perpetuate poverty because it tapers off too quickly when claimants begin to earn more money”* [44]. Говорячи про бідність як змінну сутність, в даному випадку бачимо, що бідність як явище може тривати безкінечно. Предикат *to perpetuate* – змусити якусь, як правило, небажану ситуацію продовжуватись невизначений час. Отже, певна система може утривалювати/увічнювати бідність.

Таким чином, метафорична частина образної складової концепту БІДНІСТЬ представлена метафорами: ПРЕДМЕТ ОТОЧЕННЯ, ГАНЬБА, ПРІОРИТЕТ, ПАСТКА, ВИЖИВАННЯ, ХВОРОБА, ПЕРЕШКОДА, ЗМІННА

СУТНІСТЬ, СУПРОТИВНИК. Нами проаналізовано частотність концептуальних метафор POVERTY у мас-медійному дискурсі. Ми подали види метафор з кількісним показником у ієрархічному виді (див. рис. 3.1).



Рис. 3.1 Метафорична об'єктивація образного складника концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі

Також ми здійснили кількісний аналіз видів метафор за Дж. Лакоффом та М. Джонсоном. Бачимо, що найбільшу кількість метафор становлять онтологічні метафори (8), також досліджено орієнтаційну метафору (1) та структурну метафору (1) (див. рис. 3.2).



Рис. 3.2 Частотність концептуальних метафор в образному складнику концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі

Тексти статей BBC News характеризуються доволі великою кількістю метафор, серед яких найбільш частотнішою є БІДНІСТЬ – ПАСТКА (проаналізовано 17 випадків вживання). Моделі метафор БІДНІСТЬ – СУПРОТИВНИК та БІДНІСТЬ – ХВОРОБА складають по 7 випадків використання у мас-медійному дискурсі. Осмислення явища бідності як ПЕРЕШКОДА (4 приклади), ПРЕДМЕТ ОТОЧЕННЯ (3 приклади), ЗМІННА СУТНІСТЬ (3 приклади), ПРІОРИТЕТ (3 приклади) є доволі періодичним у мас-медійному дискурсі BBC News. Найменш частотними є такі метафори: ГАНЬБА (2 приклади), ВИЖИВАННЯ (1 приклад). Таким чином, в концепт POVERTY закладено фундаментальний зміст, за яким бідність – це скрутне становище, пастка в якій людина опинилася і з якої надзвичайно важко вибратись. Отож, фундаментальною є онтологічна метафора концепту БІДНІСТЬ – ПАСТКА.

Таким чином, на основі нашого аналізу, можемо побачити, що в основі розуміння концепту POVERTY закладена опорна метафорична модель – БІДНІСТЬ – ПАСТКА.

Підсумовуючи аналіз образної складової концепту POVERTY, можемо зробити такий висновок: бідність може репрезентуватись як ПРЕДМЕТ ОТОЧЕННЯ; коли людина стикається з проблемою бідності, вона постає у вигляді СУПРОТИВНИКА, з яким змагаються (*to tackle, to fight, to combat*); бідність як явище може зменшуватись або продовжуватись (*to reduce poverty, to perpetuate poverty*); бідність це ГАНЬБА, яка покладається на відповідальність уряду, але уряд намагається подолати цю проблему, надавши першочергову увагу бідності – ПРІОРИТЕТ; бідність це ПАСТКА, в якій люди опиняються (*to trap, to lock, to lift out, to push into, to sink into, to plunge into, to lift from*); суспільство докладє зусиль аби бідність не затримувалась в їхньому житті – ВИЖИВАННЯ; бідність заважає жити повноцінно – ПЕРЕШКОДА (*to drive into poverty*), але бідність потрібно викорінювати – ХВОРОБА (*to eradicate, to end, to alleviate, to harm*). Образна складова концепту POVERTY актуалізована рядом концептуальним ознак, які є підґрунтям метафор. Кількісний аналіз метафор

вказує на те, що найчастотнішими є онтологічні метафори (8 метафор). Провівши кількісний аналіз частотності концептуальних метафор у мас-медійному дискурсі, можемо зазначити, що базовою метафорою є онтологічна метафора БІДНІСТЬ – ПАСТКА (наведено 15 фрагментів у мас-медійному дискурсі).

3.3 Об'єктивація ціннісного аспекту концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі

Компонентний аналіз дозволив встановити негативну оцінку концепту POVERTY. У межах когнітивних ознак концепту зафіксовано такі елементи: стан бідності, відсутності необхідних засобів існування; відсутність чогось; дефіцит; мала кількість чогось. Отже, когнітивні ознаки, які були виявлені при компонентному аналізі об'єднані спільним негативним значенням. Це дає підстави надавати концепту негативного відтінку. Тому, складники концепту POVERTY є взаємопов'язаними та наділені спільною негативною конотацією.

Для того щоб доповнити образний складник концепту POVERTY оцінним значенням, нам потрібно дослідити метафоричні засоби актуалізації, де найбільш виразно буде виявлена оцінка концепту.

Бідність є соціальною проблемою, і концептуальні метафори, які були використані для опису концепту, демонструють тільки негативний характер цієї проблеми та впливу на людей та суспільство.

Аналіз образного складника концепту POVERTY дозволив виокремити метафори, в межах яких актуалізується концепт. Для того щоб з'ясувати ціннісний складник концепту POVERTY, ми упорядкуємо метафори, та на їх основі визначимо оцінку концепту. Для дослідження ми проаналізували 19 фрагментів дискурсу з метафорами. При аналізі образного складника концепту, ми систематизували наступні метафори концепту POVERTY: ПРЕДМЕТ ОТОЧЕННЯ, ЗМІННА СУТНІСТЬ, ГАНЬБА, ПРІОРИТЕТ, ПАСТКА, ВИЖИВАННЯ, ХВОРОБА, ПЕРЕШКОДА.

Розпочнімо наш аналіз зі структурної метафори БІДНІСТЬ – ПРЕДМЕТ ОТОЧЕННЯ, яка репрезентує концепт як явище, події, факти, обставини, які оточують людину. Об’єктивація метафори у англомовному мас-медійному дискурсі наділяє концепт негативним оцінним тлумаченням, яке пояснюється наступним чином:

- бідність є соціально-економічним явищем, яке може доторкнутись до кожного: *“He admits it often brings him to tears to see the poverty, unemployment and violence”* [44]. Тим, хто стикається з бідністю, доводиться важко переживати цю проблему, іноді це доводить до сліз.
- бідність оточує нас: *“Period poverty is everywhere but the stigma is ingrained in us”* [44].

Онтологічна метафора, виражена у формі персоніфікації БІДНІСТЬ – СУПРОТИВНИК найбільш яскраво представляє ціннісну складову концепту. Досить часто вирішення проблеми бідності розглядається як боротьба з нею. Таким чином, ми репрезентували бідність у вигляді супротивника, з яким людина веде боротьбу. Адже кожна проблема сприймається людиною як виклик, намір зробити все аби подолати ці важкі обставини. Оцінна характеристика концептуальної метафори наділена негативними якостями:

- супротивник – це той, проти якого докладаються всі можливі зусилля аби запобігти і позбутись: *“Mr. Price added that his party had a post-Covid plan for the Welsh Government to tackle poverty”* [44]. Отже, ми бачимо, що робляться спроби зупинити супротивника-бідність.
- супротивник – це той, проти якого ведеться завзята боротьба: *“Working tirelessly to combat period poverty in Leeds and further afield”* [44]. Отже, звідси маємо *to combat period poverty* – боротися з періодом бідності.

Спробуймо виявити ціннісний складник концепту в орієнтаційній метафорі БІДНІСТЬ – ЗМІННА СУТНІСТЬ. Тут ми також можемо виокремити певні оцінні характеристики концепту:

- змінна сутність – явище, яке може зменшуватись: *“Oxfam estimates that between 200 million and 500 million more people were living in poverty in 2020, reversing the decline in global poverty seen over the last two decades”* [44] – *decline in global poverty* (зниження глобальної бідності);
- змінна сутність, яка може збільшуватись: *“The rise in extreme poverty reversed the improvement seen in the previous year, which came after the government started direct cash transfers to those in need and implemented economic changes, including the relaxation of price controls”* [44] (збільшення надзвичайної бідності).

Отже, оцінному складнику концептуальної метафори БІДНІСТЬ – ЗМІННА СУТНІСТЬ притаманна негативна характеристика.

Ціннісний компонент концепту POVERTY актуалізується онтологічною метафорою БІДНІСТЬ – ГАНЬБА. Ця метафора є доволі рідкісною, проте розкриває негативний зміст концепту:

- ганьба – стабільний атрибут бідності, який характеризується незручностями, невігідним становищем, негативними наслідками для людей, які перебувають в цьому стані: *“It is shameful that 30% of our children are in poverty”* [44]. Отже, процентні відомості вказують на те, як соромно жити в бідності.

Онтологічна метафора БІДНІСТЬ – ПРІОРИТЕТ спонукає задуматись над сутністю цього показника. Ця сутність формулюється у спробі розставлення пріоритету подолання бідності як серйозної проблеми суспільства. В даному випадку маємо певний позитивний намір, адже пріоритет полягає у відповідальності уряду або інших організацій, аби подолати бідність та повернути людей до щасливого життя, яке позбавлене фінансових проблем, продовольчих тощо:

- пріоритет – прагнення якомога швидше вивести людей зі стану бідності: *“Mr. Austin is now calling for the Department for Communities, which she*

says has the key responsibility for fuel poverty, to implement payments for households most in need as well as fuel poverty taskforce” [44].

- пріоритет – першочергове завдання: *“While we’ve come a long way in the last 20 months, placing the issue of child food poverty at the forefront, devastatingly, the issue is getting worse not better” [44] – to place the issue of poverty at the forefront – поставити проблему бідності на перше місце.*

Метафора БІДНІСТЬ – ПАСТКА є найчисленнішою у мас-медійному дискурсі. Ця онтологічна метафора актуалізується такими денотатами: *to be trapped* – потрапити в пастку; *to lock* – зачиняти, обмежити доступ; *to lift out* – витягнути; *to push into* – зіштовхнутись; *to sink into* – зануритись; *to plunge into* – поринути; *to lift from* – вихватити; *to push into* – заштовхнути; *to slip into* – впасти, прослизнути. Оцінному складнику концептуальної метафори властива негативна оцінка:

- пастка – порочний круг бідності, в якому перебувають люди: *“Syrian refugees in NI ‘trapped’ in poverty and trauma” [44]; “Universal credit cut will push workers into poverty” [44].*

Онтологічна метафора БІДНІСТЬ – ВИЖИВАННЯ об’єктивує концепт як спробу людини продовжувати жити при скрутній ситуації, намагатись робити все можливе аби пережити цю проблему. Ціннісна складова концептуальної метафори наділена нейтральними властивостями:

- виживання – напрямки, шляхи аби побороти явище бідності: *“The siblings found a route out of poverty by building up an empire of betting shops...” [44].*

Доволі чисельною є онтологічна метафора БІДНІСТЬ – ХВОРОБА. Ціннісний складник концепту актуалізується у мас-медійному дискурсі такими денотатами: *to eradicate* – викорінювати; *to end* – зупинити; *to alleviate* – полегшувати; *to harm* – шкодити, *to effect* – мати вплив. Оцінне відношення концептуальної метафори відображає негативну якість:

- хвороба, яка уражає людей, провокує негативні наслідки: *“According to government figures, fuel poverty effects 22% of households in Northern Ireland”* [44].
- хвороба, при якій її викорінення – є досить складним викликом: *“Ms. Craig added the “big challenges” faced by the city include “tackling inequality and working to eradicate poverty”* [44].

Не менш чисельним є зображення метафори БІДНІСТЬ як ПЕРЕШКОДА. Ця онтологічна метафора підкреслює негативні відтінки концепту POVERTY та вербалізується наступним чином:

- перешкода на майбутнє, яка матиме довготривалі наслідки для суспільства: *“Poverty has long-term consequences for our society as a whole”* [44].
- перешкода, при якій зіткнення з бідністю передбачає подальші труднощі та перепони: *“Childhoods are being held back by poverty”* [44].

У пункті 3.1 ми подали таку схему оцінки концепту - А (суб’єкт оцінки) формує ставлення до Б (об’єкт оцінки). Розглянемо приклад оцінки зі сторони людини, яка пережила досвід бідності і ділиться ним з іншими: *“I remember going back to the ‘70s, when we had really extreme poverty and people were really struggling, and I think that we’re nearly back there, for many, many, many communities”* [44]. Отже, бачимо що бідність – як явище є надзвичайно скрутним, з яким люди борються протягом довгих століть, і здається, що пастка бідності триватиме ще для багатьох поколінь. *“You have to borrow there is no way out of that”* [44], *“He said the rising cost of living and extreme poverty has to an alarming number of people ...”* [44] – наведені фрагменти доводять не тільки негативну оцінку, але й вплив бідності на людей, які стають тривожними та змушені діяти негайно, адже немає іншого шляху.



Рис. 3.3 Оцінна конотація концептуальних метафор, які об'єктивують концепт POVERTY у мас-медійному дискурсі

Аналіз онтологічних, орієнтаційних, структурних метафор допоміг виявити та встановити конотацію концепту POVERTY. Можемо побачити на діаграмі (див. рис. 3.3), що концепту притаманна позитивна, негативна та нейтральна оцінки. Негативна оцінка домінує у метафорах БІДНІСТЬ – ПРЕДМЕТ ОТОЧЕННЯ, БІДНІСТЬ – СУПРОТИВНИК, БІДНІСТЬ – ЗМІННА СУТНІСТЬ, БІДНІСТЬ – ГАНЬБА, БІДНІСТЬ – ПАСТКА, БІДНІСТЬ – ХВОРОБА, БІДНІСТЬ – ПЕРЕШКОДА. Нейтральна оцінка розкривається через онтологічну метафору БІДНІСТЬ – ВИЖИВАННЯ. Метафорі БІДНІСТЬ – ПРІОРИТЕТ властива позитивна конотація.

Отже, ціннісна складова концепту POVERTY демонструє негативну оцінку через метафори ПРЕДМЕТ ОТОЧЕННЯ, СУПРОТИВНИК, ЗМІННА СУТНІСТЬ, ГАНЬБА, ПАСТКА, ХВОРОБА, ПЕРЕШКОДА, нейтральну оцінку за допомогою метафори ВИЖИВАННЯ та позитивну оцінку через метафору ПРІОРИТЕТ.

Висновки до розділу 3

1. Третій розділ присвячено дослідженню та ідентифікації образного та ціннісного складника концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі на

основі статей британської корпорації новин BBC News. Образний складник концепту спрямований на встановлення концептуальних метафор та змісту, який формує досліджуваний концепт. Ціннісний складник концепту надає оцінку концептуальним метафорам, які відображають культурні ознаки концепту.

2. Образна складова концепту POVERTY характеризується досить широким спектром концептуальних метафор. Образний складник охоплює таку метафоричну об'єктивацію: БІДНІСТЬ – ПРЕДМЕТ ОТОЧЕННЯ, БІДНІСТЬ – ГАНЬБА, БІДНІСТЬ – ПРІОРИТЕТ, БІДНІСТЬ – ПАСТКА, БІДНІСТЬ – ВИЖИВАННЯ, БІДНІСТЬ – ХВОРОБА, БІДНІСТЬ – ПЕРЕШКОДА, БІДНІСТЬ – ЗМІННА СУТНІСТЬ. Виявлення частотності концептуальних метафор, що представляють концепт POVERTY дають змогу розкрити основні концептуальні ознаки. Найчастотнішими є онтологічними метафори, а домінантою є метафора БІДНІСТЬ - ПАСТКА, яка розкриває значення бідності як безвиході, скрутного становища, з якого важко вийти. Досліджені метафори утворюють одну змістовну лінію для концепту і вербалізуються за допомогою різних мовних засобів.
3. Результати аналізу метафор дали змогу визначити ціннісну складову концепту POVERTY. Ціннісній складовій концепту POVERTY властива оцінка, яка є сформована і збережена в пам'яті людини. Розглянуто вживання предикатів та іменникових словосполучень, які посилюють прагматичний ефект метафор. В ціннісній складовій концепту переважає розуміння БІДНОСТІ як ПРЕДМЕТ ОТОЧЕННЯ, ГАНЬБА, ПАСТКА, ХВОРОБА, ПЕРЕШКОДА, ЗМІННА СУТНІСТЬ, що несуть суто негативну конотацію, але й наявна нейтральна оцінка у формі метафори ВИЖИВАННЯ та позитивна – ПРІОРИТЕТ.

ВИСНОВКИ

Концепт – є центральним поняттям когнітивної лінгвістики, яке займається дослідженням знань, які знаходяться у свідомості людини та актуалізуються у мові. Існує чимало визначень щодо поняття концепту, та у рамках нашого дослідження ми зупинились на визначенні за яким концепт – оперативна одиниця мислення, яка відтворює знання або досвід людини та репрезентує їх у мові у вигляді мовних одиниць.

Питання типології концептів є одним з ключових. У роботі окреслено базові класифікації за ступенем об'єктивації концептів у мові, за способом відображення дійсності, за лінгвокультурною спрямованістю. Досліджуючи природу концепту, ми зупинились на лінгвокультурному та лінгвокогнітивному підходах. Вивчення лінгвокогнітивного підходу ґрунтується на побудові номінативного поля концепту. Лінгвокультурний підхід за В. І. Карасиком, бере за основу тривимірну модель концепту, що включає в себе поняттєву, образну та ціннісну складові.

Встановлено, що концепт може вербалізуватись через синтаксичні поля, фреймові структури, теорії метафор і т. д., а може й не передавати мовне вираження. У процесі дослідження з'ясовано, що вербалізація концепту в межах мас-медійного дискурсу дозволяє встановити соціальні, когнітивні явища, які впливають на суспільну свідомість. Для мас-медійного дискурсу властива здатність виокремлювати певні мовні засоби, які впливають на процес сприйняття та відтворення дійсності людиною. В мас-медійний дискурс закладена така своєрідна модель передачі мовних явищ: адресант інформації (когнітивні засади та ідеологічна направленість тексту), адресат (ознаки цільової аудиторії), текст (лінгвістичний та екстралінгвістичний підхід подачі інформації).

У нашому дослідженні ми зосередили увагу на тривимірній моделі концепту за В. І. Карасиком. Концептуальний аналіз зосереджений на

лінгвокультурному та лінгвокогнітивному підходах. У роботі досліджено поняттєвий складник концепту на основі етимологічного аналізу, дефініційного аналізу, компонентного аналізу, кількісного аналізу, аналізу синонімічних рядів, методу польового моделювання. Дослідження образного та ціннісного складників виконано за допомогою теорії концептуальних метафор та методу кількісних підрахунків.

Дослідження поняттєвого складника концепту розпочато з етимологічного аналізу. Етимологічний аналіз імені концепту POVERTY проведено з опорою на етимологічні словники. Таким чином, розкрито особливості походження лексеми *poverty*, ранні форми лексеми та значення: від латинської *paupertas*, *paupertatem*, *paupertat* у значенні «невеликі кошти, помірні обставини»; від давньофранцузької *poverte*, *povrete* зі значенням «бідність, злидні, жалюгідне становище»; від середньоанглійської *poverte* у значенні «злидні, нестача, потреба, брак грошей чи товарів»; в сучасній англійській мові *poverty* у значенні «стан бідності, брак коштів на забезпечення матеріальних потреб чи комфорту».

Шляхом дефініційного аналізу з'ясовано ім'я концепту POVERTY та встановлено понятійні ознаки концепту. Аналіз словникових дефініцій дозволив визначити основні (“*the state, situation, experience of being poor*”; “*a lack of something, poor quality*”) та периферійні значення (“*scarcity, dearth, insufficiency*”; “*lack of fertility, unproductiveness*”; “*indigence, need*”; “*debility due to malnutrition*”; “*deficiency in amount, scantiness*”; “*renunciation as a member of a religious order*”, а також встановлено їх частотність у мас-медійному дискурсі. Також на основі дефініцій сформульовано два тлумачення лексеми *poverty*: “*state, situation, in which a person is, without having the usual or socially acceptable amount of money, material possessions, means to ensure primary needs and comfort*”; “*any situation in which there is a scarcity, lack, dearth, insufficiency of necessary properties, desired qualities, ideas, feelings, scarcity of ingredients and qualities*”.

При компонентному аналізі значення лексеми *poverty* розділено на складники, у вигляді сем, що вербально представлені у лексикографічних

джерелах. Таким чином, виділено класами – узагальнені ознаки “*state*”, “*lack*” та інтегральні семи: стан бідності; стан відсутності необхідних засобів існування; відсутність чогось в загальному; дефіцит властивостей чи якостей; мала чи недостатня кількість. Компонентний аналіз доповнив поняттєву складову когнітивними ознаками, сформовано ядерну та периферійну частину.

Застосовуючи аналіз синонімів слова-імені концепту POVERTY, побудовано номінативне поле, яке містить лексичні одиниці-синоніми, які вербалізують концепт у мас-медійному дискурсі. Номінативне поле зі складовими “*state of lacking adequate food or money*” та “*lack of something or scarcity*” розширило структурний зміст концепту понятійними ознаками. Встановлено ядерні та периферійні елементи номінативного поля: ядерну частину складають синоніми *poverty, need*; ближня периферія представлена синонімами *debt, lack, deprivation, hardship, hunger*; до дальньої периферії відносяться синоніми *starvation, bankruptcy, hand-to-mouth, destitution, penury, pinch, deficiency*.

Образну складову концепту POVERTY визначено шляхом аналізу концептуальних метафор та методом кількісних підрахунків. В складі образного складника виокремлено концептуальні метафори: БІДНІСТЬ – ЦЕ ПРЕДМЕТ ОТОЧЕННЯ, БІДНІСТЬ – ЦЕ СУПРОТИВНИК, БІДНІСТЬ – ЦЕ ЗМІННА СУТНІСТЬ, БІДНІСТЬ – ЦЕ ГАНЬБА, БІДНІСТЬ – ЦЕ ПАСТКА, БІДНІСТЬ – ЦЕ ХВОРОБА, БІДНІСТЬ – ЦЕ ПЕРЕШКОДА. Здійснено класифікацію метафор на онтологічні, орієнтаційні та структурні метафори. Аналіз концептуальних метафор дозволив узагальнити образ досліджуваного концепту, відображеного у мас-медійному дискурсі.

Ціннісна складова концепту POVERTY полягає в наданні оцінці шляхом аналізу концептуальних метафор. У метафорах прослідковано основні культурологічні ознаки концепту. У ході аналізу з’ясовано конотацію концепту, яка може бути позитивною, негативною, нейтральною.

Підсумовуючи аналіз нашого дослідження, зазначимо, що концепт POVERTY характерний великою повнотою ознак та значень. Завдяки комплексному аналізу концепту POVERTY ми встановили його актуалізацію в сучасному англomовному мас-медійному дискурсі на основі статей британської корпорації новин BBC News.

Результати дослідження окреслюють перспективи для майбутнього дослідження концепту POVERTY з проведенням асоціативного експерименту та зміною дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике: учеб. Пособие: М.: Высш. Шк, 1991. 140 с.
2. Аскольдов С. А. Концепт и слово. Русская словесность: Антология / Под ред. В.Н. Нерознака. М.: Academia, 1997. С. 267-280.
3. Аскольдов С. А. Концепт и слово. Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. М.: Мир, 1997. 609 с.
4. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка. Воронеж: Издво ВГУ, 1996. 104 с.
5. Видинеева Н. Ю., Скворцова И. О. О способах актуализации концептов: международный научный журнал «Символ науки», 2006. Вып. 10. С. 69-72.
6. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки: Эдиториал УРСС. Изд. 2-е, доп., 2002. 280 с.
7. Воркачев С. Г. Концепт как «зонтиковый термин». *Язык, сознание, коммуникация*: 2003. Вып. 24. С. 5–12.
8. Воробйова О. П. Концептологія в Україні: здобутки, проблеми, прорахунки: Вісник КНЛУ, 2011. №2. С. 53–64.
9. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень: навч. посібник. Х: НТУ «ХП», 2009. 142 с.
10. Добросклонская, Т. Г. Масс медийный дискурс как объект научного описания. Научные ведомости. Серия Гуманитарные науки, 2014. №13. С. 181-187.
11. Карасик В. И. Этнокультурные типы институционального дискурса. Этнокультурная специфика речевой деятельности: сб. обзоров: ИНИОН РАН, 2000. С. 19-32.
12. Карасик В. И. Этноспецифические концепты. *Введение в когнитивную лингвистику*. Кемерово, 2005. С. 61–105.

13. Карасик В. И., Слышкин Г. Г. Лингвокультурный концепт как единица исследования. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики*. Воронеж, 2001. С. 75-80.
14. Карасик, В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
15. Карасик, В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Гнозис, 2004. 390 с.
16. Кардумян М.С. Языковая специфика аналитической разновидности дискурса масс-медиа: дис. ... канд.филол.наук:10.02.19. Ставро., 2011. 225 с.
17. Кожемякин Е.А., Полонский А.В. Современный дискурс- анализ: повестка дня, проблематика, перспективы. Белгород, 2016. 244 с.
18. Кононова И. В. Структура и языковая репрезентация британской национальной моральноэтической концептосферы (в синхронии и диахронии): дис. на соиск. уч. степ. д-ра филол. наук: 10.02.04. Санкт-Петербург, 2010. 361 с.
19. Кубрякова Е. С. Концепт. *Краткий словарь когнитивных терминов*. Изд-во: МГУ, 1996. С. 90–93.
20. Кубрякова Е.С., В.З. Демьянов. Краткий словарь когнитивных терминов: Филологический факультет МГУ им. М.В. Ломоносова, 1997. 245 с.
21. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка. Русская словесность: Антология. М.: Academia, 1997. С. 28-37.
22. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: Тетра-системс, 2004. 256 с.
23. Менджерицкая Е. О. Когнитивно-дискурсивная парадигма в лингвистике и типология медиадискурса. Язык и дискурс средств массовой информации в XXI веке: под ред. М. Н. Володиной: Академический проект, 2011. 322 с.
24. Михальская А. К. Язык российских СМИ как манипулирующая система. Язык средств массовой информации как объект междисциплинарного исследования: тезисы докладов международной научной конференции: под общ. ред. М. Н. Володиной. Москва, 2001. С. 23-25.

25. Мосяк І. С. Поняттєвий складник концепту POVERTY в лексикографічних джерелах та мас-медійному дискурсі: зб. наук. праць Магістерські студії. Чернівці. 2022. Вип. 3. С. 154-162.
26. Мосяк І. С. Поняттєвий складник концепту POVERTY: зб. матеріалів студент. наук. конференції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Чернівці, 12-24 квіт. 2022. Ч 2. С. 187-188.
27. Пименова М. В., О. Н. Кондратьева. Концептуальные исследования: учеб. пособие: ФЛИНТА, 2011. 176 с.
28. Пименова М.В. Типы концептов и этапы концептуального исследования: Вестник КемГУ, 2013. № 2 (54). Т. 2. С. 127-131.
29. Подольских Е. А. Специфика британского новостного телевизионного дискурса как объекта лингвистического анализа, 2012. С. 1560-1564.
30. Попова З. Д., Стернин И. А. Когнитивная лингвистика: учеб. издание. Восток-Запад, 2007. 314 с.
31. Потебня А. А. Эстетика и поэтика: Искусство, 1976. 613 с.
32. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с.
33. Прохоров Ю. Е. В поисках концепта: 2-е изд.: Флинта: Наука, 2009. 176 с.
34. Розвод Е. В. Методи дослідження лінгвокультурних концептів: науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк, 2005. Вип. 4 (305). С. 90-95.
35. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов: пособие для учителя: 3-е изд., испр. и доп. М.: Просвещение, 1985. 399 с.
36. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрямки та проблеми. Полтава: Довкілля, 2008. 712 с.
37. Слышкин Г.Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. М.: Academia, 2000. 128 с.

38. Стадульская Н. А. Компонентный анализ значения слова как способ выявления содержания концепта. *Вестник Челябинского государственного университета*, 2012. № 32. С. 112-117.
39. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры: 3-е изд. М.: Академический проект, 2004. С. 42-67.
40. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. С. 40-67.
41. Телия В. Н. Метафора в языке и тексте. М.: Наука, 1988. 176 с.
42. Телия В. Н. Русская фразеология: семантический, прагматический и лингвокультурол. аспекты. М.: Языки рус. культуры, 1996. 288 с.
43. Чепурная М. А. Неологические репрезентанты концепта «экология» в англоязычном массмедийном дискурсе: дис. ... канд. филол. наук. Краснодар, 2020. 152 с.
44. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news> (Last accessed: november 2022).
45. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/us/> (Last accessed: 10.10.2022).
46. Clausner T. C., Croft W. Domains and Image Schemas. *Cognitive Linguistics*, 1999. № 10-1. P. 1 31 p.
47. Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/> (Last accessed: 10.10.2022.)
48. Dictionary.com. URL: <https://www.dictionary.com/> (Last accessed: 10.10.2022).
49. Evans V. A Glossary of Cognitive Linguistics. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007. 233 p.
50. Fodor J. A. Concepts: Where Cognitive Science Went Wrong: Oxford: Clarendon Press, 1998. 174 p.
51. James Stormonth. Etymological and Pronouncing Dictionary of the English Language: Blackwood, 1890. 795 p.
52. Lakoff G., M. Johnson. *Metaphors We Live By*: Chicago: The University of Chicago Press, 2003. 277 p.

53. Longman Dictionary of Contemporary English Online. URL: <https://www.ldoceonline.com/> (Last accessed: 10.10.2022).
54. Macmillan Dictionary. URL: <https://www.macmillandictionary.com/> (Last accessed: 10.10.2022).
55. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/> (Last accessed: 10.10.2022).
56. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/> (Last accessed: 10.10.2022).
57. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (Last accessed: 10.10.2022).
58. Schwarz M. Kognitive Semantiktheory und neuropsychologische Realität: Tübingen, Basel : Francke, 1996. 163 S.
59. Talmy L. A windowing onto conceptual structure and language: Part 2: Language and cognition: Past and future. Annual Review of Cognitive Linguistics, Volume 4, Issue 1, Jan 2006. P. 253 – 268.
60. The Free Dictionary. URL: <https://www.thefreedictionary.com/> (Last accessed: 10.10.2022).
61. Thesaurus. com. URL: <https://www.thesaurus.com/> (Last accessed: 10.10.2022).
62. William Croft. Cognitive Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 356 p.
63. Wordsmyth Dictionary. URL: <https://www.wordsmyth.net/> (Last accessed: 10.10.2022).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Етимологія слова-імені концепту POVERTY

Мова	Лексема	Значення
Латинська мова	<i>paupertas, paupertatem, paupertat</i>	невеликі кошти, помірні обставини
Давньофранцузька мова	<i>poverte, povrete</i>	бідність, злидні, жалюгідне становище
Середньоанглійська мова	<i>poverte</i>	злидні, нестача, потреба, брак грошей чи товарів
Сучасна англійська мова	<i>poverty</i>	стан бідності, брак коштів на забезпечення матеріальних потреб чи комфорту

Додаток Б

Таблиця Б.1

Словникові дефініції лексеми *poverty*

ВИЗНАЧЕННЯ	СЛОВНИК							
	<i>Oxford Learner's Dictionary</i>	Collins English Dictionary	Merriam-Webster Dictionary	Longman Dictionary of Contemporary English	Cambridge Dictionary	Macmillan Dictionary	Farlex Dictionary	Wordsmyth Dictionary Online
The state, situation, experience of being poor	+	+	+	+	+	+	+	+
A lack of something; poor quality	+	+	+	+	+	+	+	+
Scarcity; dearth; insufficiency		+	+			+	+	+
Lack of fertility; unproductiveness		+	+				+	+
Indigence; need		+					+	+
Renunciation as a member of a religious order							+	
Debility due to malnutrition.		+	+					
Deficiency in amount; scantiness		+					+	

Додаток В

Таблиця В.1

**Кількісний розподіл когнітивних ознак концепту POVERTY у
лексикографічних джерелах**

Класема / когнітивні ознаки		Кількість у словниках [57, 47, 55, 53, 45, 54, 60, 63]
STATE		8
Когнітивні ознаки	Стан бідності	6
	Стан відсутності необхідних засобів існування	4
LACK		8
Когнітивні ознаки	Відсутність чогось в загальному	3
	Дефіцит властивостей чи якостей	6
	Мала чи недостатня кількість	3

Додаток Д

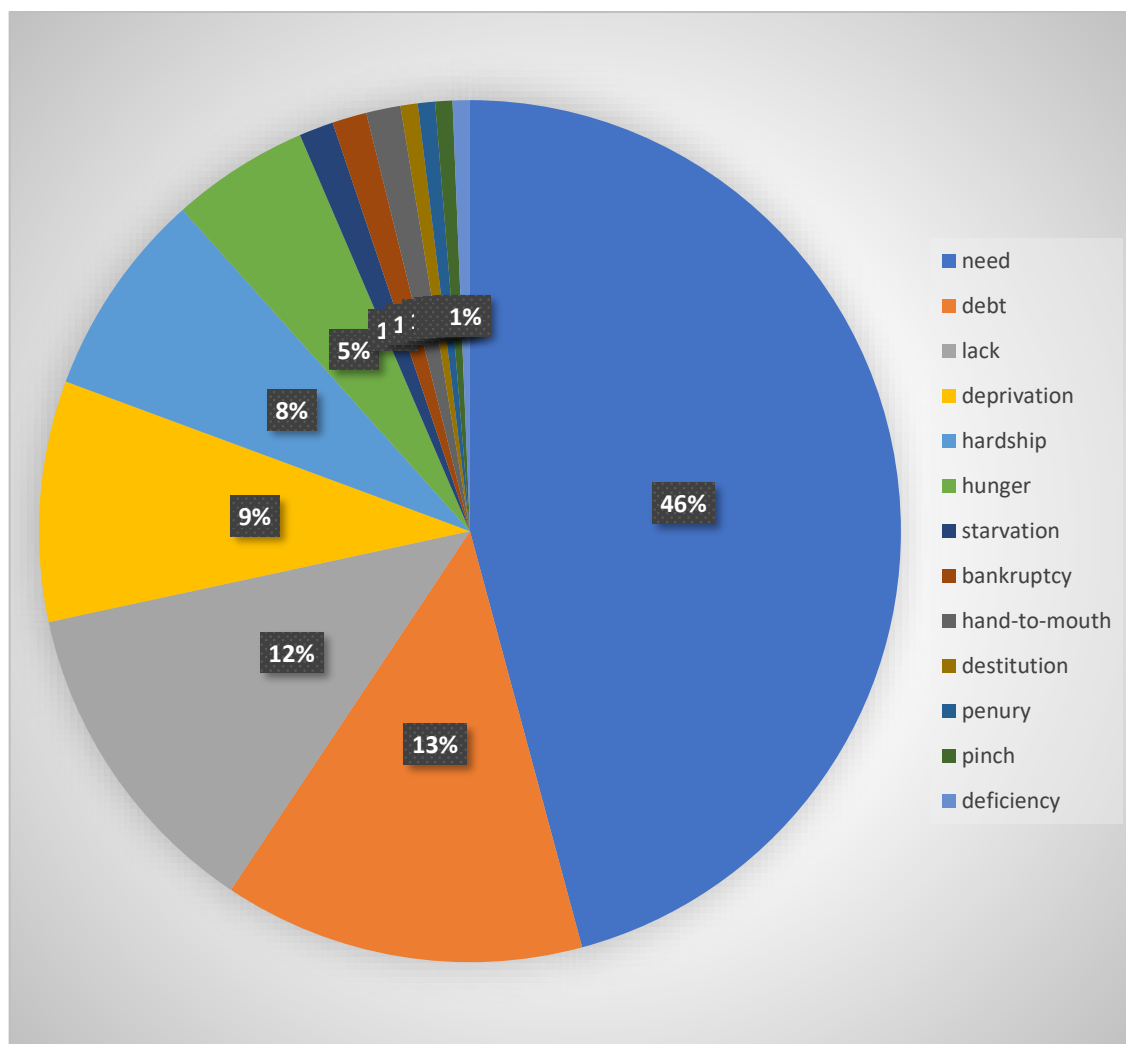


Рис. Д. 1 Частотність лексем-синонімів слова-імені концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі

Додаток Е

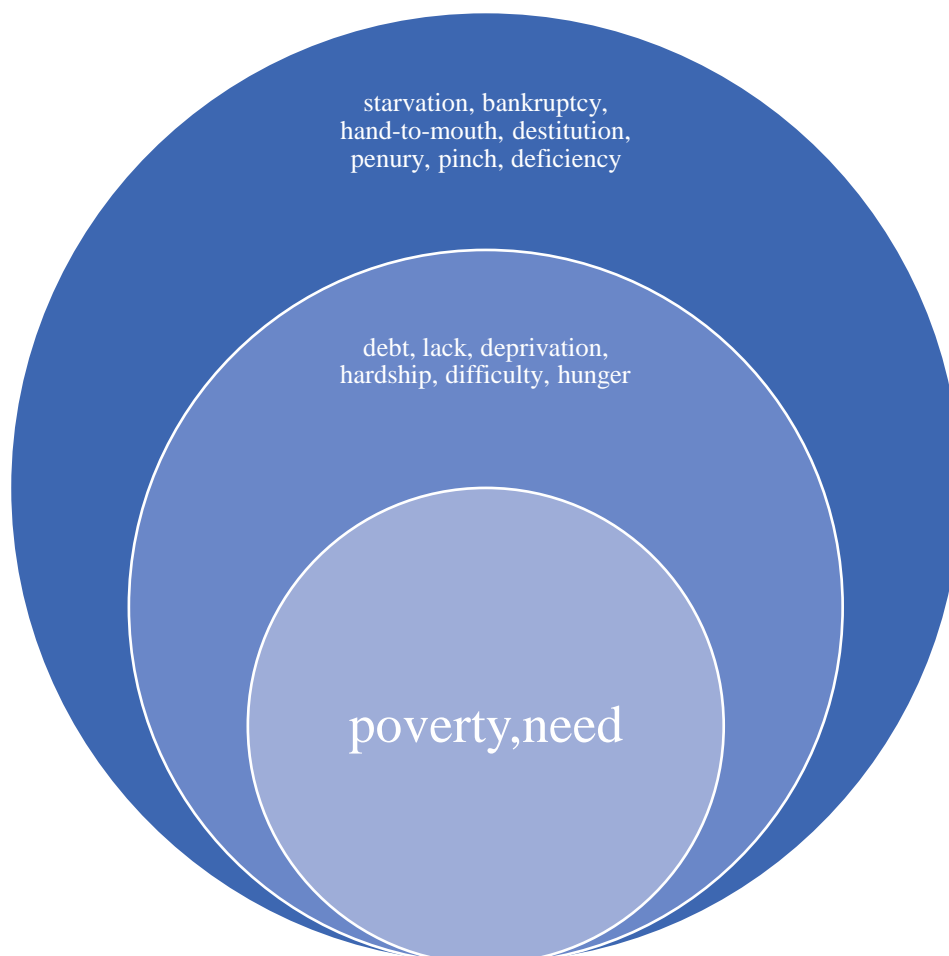


Рис. Е. 1 Номінативне поле концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі

Додаток Ж

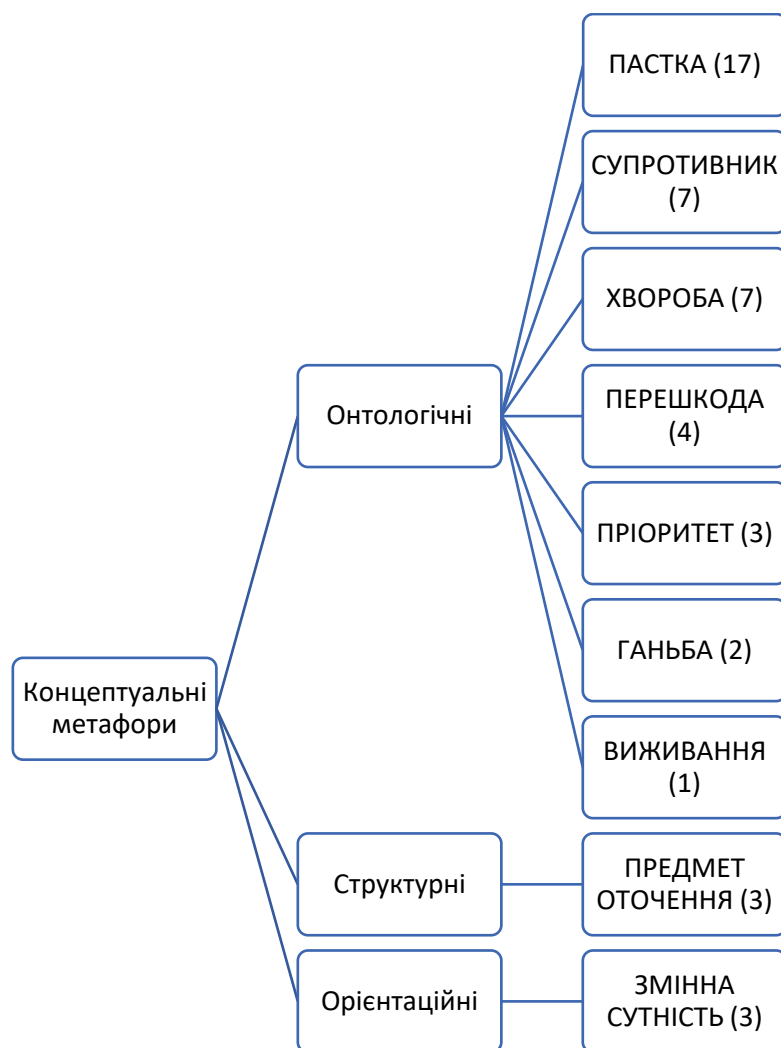


Рис. Ж. 1 Метафорична об'єктивація образного складника концепту **POVERTY** у мас-медійному дискурсі

Додаток 3

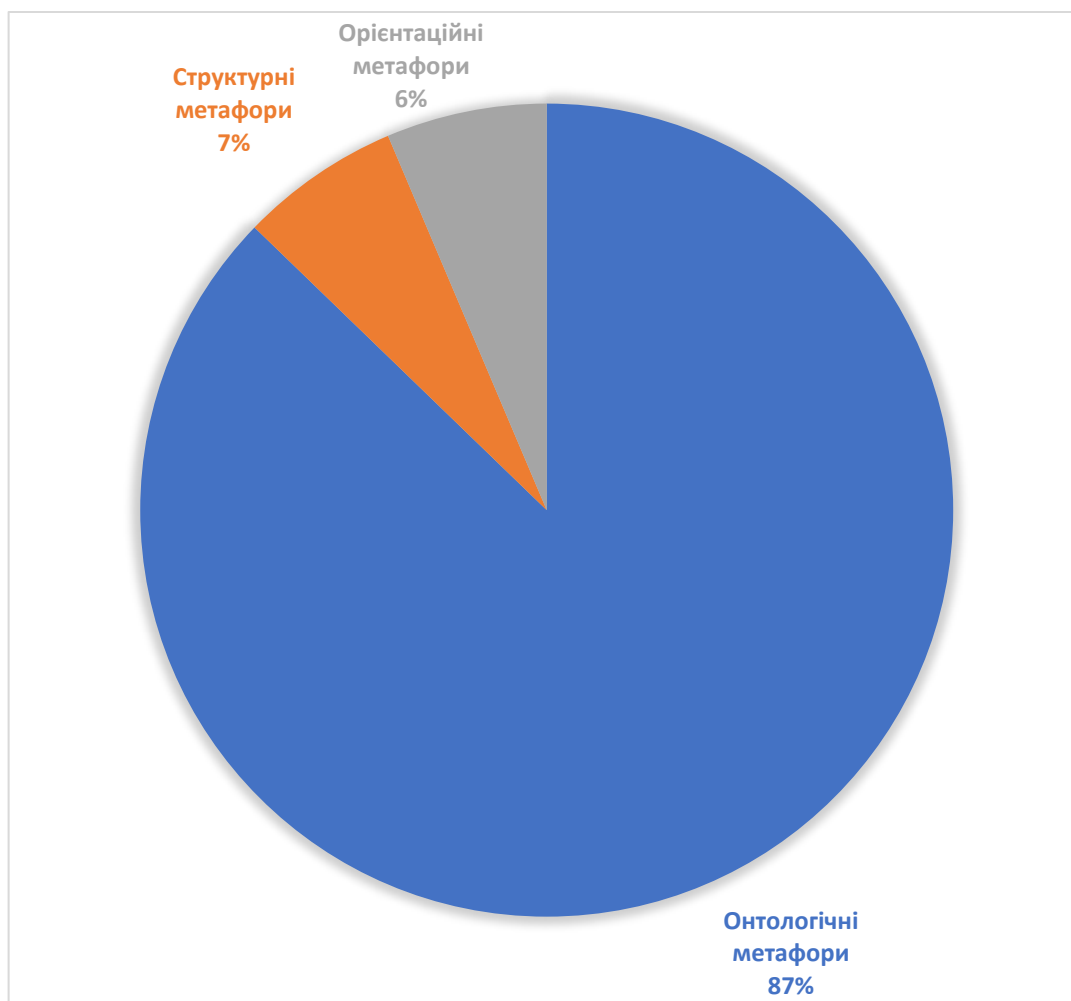


Рис. 3. 1 Частотність концептуальних метафор в образному складнику концепту POVERTY у мас-медійному дискурсі

Додаток К

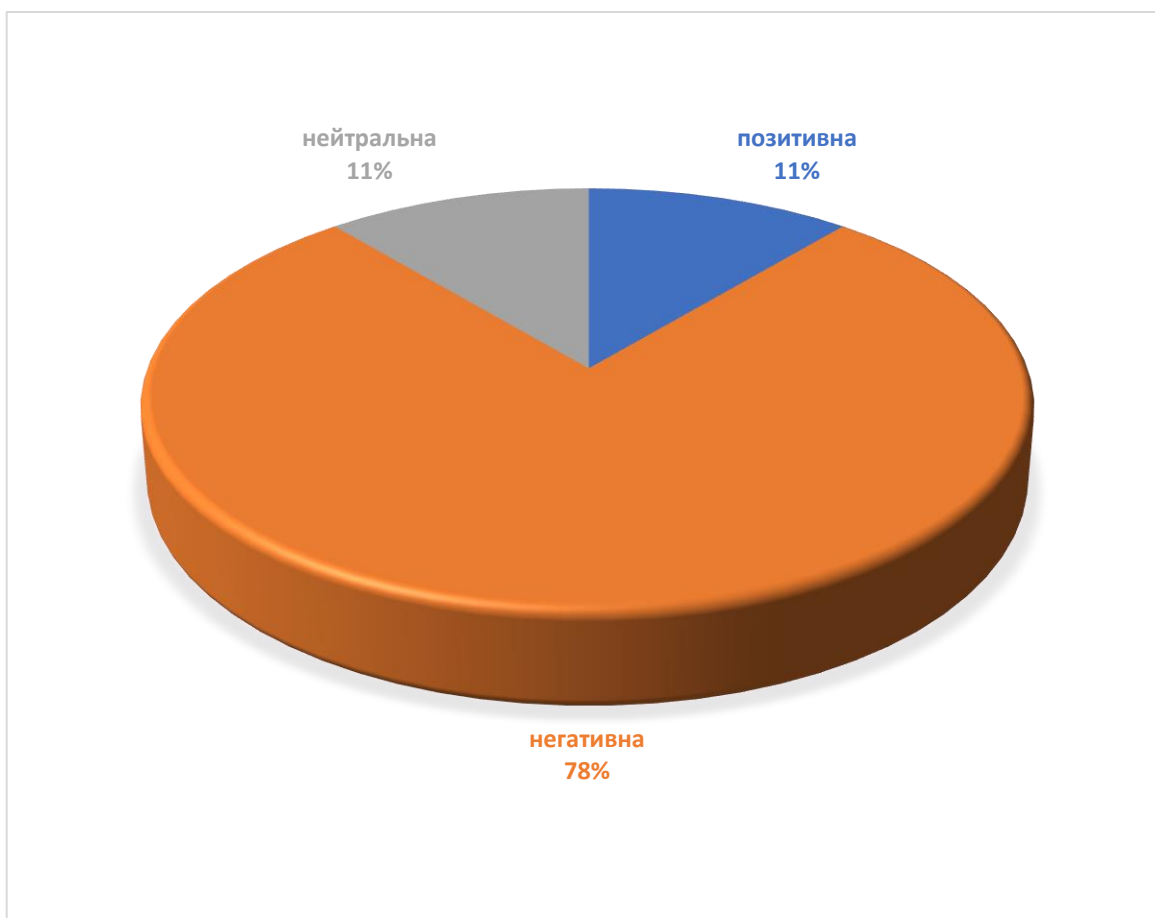


Рис. К. 1 Оцінна конотація концептуальних метафор, які об'єктивують концепт POVERTY у мас-медійному дискурсі